

Synopsis

Schaak, maat beschrijft een jaar uit het leven van de zestigjarige Vlaamse ik-figuur Eric Dauwe (oud-docent Taal aan een lerarenopleiding, schrijver). Het verhaal begint in januari op een bank op de Veemarkt in Kortrijk. Er zal (letterlijk) een schaakstuk van de schrijver Dauwe worden opgevoerd. Het project kent echter een hilarische ontwikkeling, met ernstige gevolgen. Om daarvan te bekomen reist Eric Dauwe met zijn vrouw Lore naar Zürich om een congres van de APPP ofte Anti PowerPoint Partei bij te wonen, waar hij sympathieën voor koestert. In het 'zuivere' El Dorado Zürich doen zich echter twee schrikbarende gebeurtenissen voor. De conventie van de APPP wordt ruw verstoord en in de groene oase Lindenhof duikt een uit de zoo ontsnapte Indische leeuw in op. In dat Lindenhof is er net een heel vreemde sessie aan de gang in verband met het Guinness Book of Records. Ontgoocheld keren Eric en Lore terug. Hij neemt deel aan een spellingwedstrijd, waarbij alweer iets onbegrijpelijks (identiek aan een vorige keer) gebeurt. Doorheen het verhaal speelt het schaakmotief, o.a. via het kleinkind Wilma, een denksportwondertje. Na een jaar is de cirkel weer rond. Eric Dauwe bevindt zich weer op de Veemarkt in Kortrijk, waar een betoging vertrekt. Conclusie: 'Il faut cultiver notre jardin' (Candide, Voltaire).

Noot: in verband met het thema schaken en jongeren is in het verhaal sprake van een young adult roman: 'Breinmeid'. Ook deze roman bestaat.

SCHAAK, MAAT

Guinness is good for you

Plankenkoorts

Schaakmaten

Life on stage

Klippen

Hoogseizoen

Schaakmat

Dag 01

Dag 02

Dag 03

Dag 04

Naweeën

Herfsttij

Het Zwitserleven

Haatliefde & Herfstzomer

Hill 60

The Guinness Book of Records

Lindenhof Arena

Bakkes

V-dag

Je hoeft zelf niet te kunnen schaken om Schaak, maat te lezen en te begrijpen. In deze roman gebeuren de gekste dingen op een dusdanig doodgewone manier dat je voortaan dubbel beducht bent. Je weet maar nooit, net als bij schaken.

Hoe vreselijk verkeerd kan een toneelstuk eindigen?

Hoe kunnen stukken van mensen het zover drijven?

Waar kun je het beste stuk vlees ter wereld eten?

Is de goeroe van de Anti PowerPoint Partei werkelijk niet van zijn stuk te brengen?

Wat hebben schaakstukken en Zwitserse kazen met de Guinness World Records te zien?

Wat spookt het koninginnenstuk van de Zürich Zoo in het stadscentrum uit?

Zijn spellingwedstrijden stukken dodelijker dan een ontsnapte Indische leeuw?

Wint de vijfjarige Wilma van haar zestigjarige europa met mat?

Antwoorden biedt Sjors DNO in Schaak, maat, een roman voor denksporters, andersdenkenden, kaasliefhebbers, prilgepensioneerden, spellingnerds, stormjagers, vleeseters en dronken Zwitsers.

Guinness is good for you

Gelukkig Nieuwjaar.

Ik krijg een onbestemd verlangen naar de polders, het hinterland van de Noordzee, de dorpen in de allerlaagste streken van dit vlakke land, terwijl ik hier op een bank op de Veemarkt in het binnenlandse Kortrijk zit, zestig kilometer van die zee, begin januari, een grijze dag met lentetemperaturen, voortjagende wolken en een aangename wind. Is het beter volslagen krankzinnig te sterven aan zee dan te verpieteren in een provinciestad buiten westen? vraag ik me af. Het is een retorische vraag. Het is een Virginia Woolf-vraag. Zilt of zuur? Noord of zuid?

Het is net na sluitingstijd van de lagere scholen, maar daar heb ik niks meer mee te zien. Mijn zichtbare en actieve carrière als docent Taal- en Letterkunde aan de Hogeschool voor Lerarenopleiding is voorbij. Schelle schoolbellen behoren tot mijn verleden. Rest me nu nog enkele letterkundige boekjes te publiceren, zoals ik voorheen al deed. Straks braken ook de secundaire scholen hun scholieren uit. Er is nu hoogstens wat extra belgerinkel en nog meer automobiel verkeer dan daarnet in het hart van deze stad. Maar daar heb ik altijd van gehouden. Vooral toen Kortrijk een decennium lang op apegapen lag door diverse openbare werken die jaren te laat kwamen. De facelifts zijn ondertussen voor een flink stuk geslaagd. Ik voel me weer beter in Vlas Vegas, de stad aan de Leie, de Golden River van weleer, ooit een diep donker traankanaal dat als een vreemd voorwerp door de Guldensporenstad kabbelde, nu een verbrede rivier met een promenade waarmee te leven valt.

Mijn vouwfiets staat naast mij, geleund tegen de ijzeren korf die een jong stadsboompje moet beschermen. Oranje stadswerkers halen kerst- en Nieuwjaarpuin op en dumpen dat krakend en splinterend in een kraakwagen. Een ervan ken ik. In geen duizend jaar zou iemand hem toedichten dat hij in zijn vrije tijd operettezanger is. We wuiven wederzijds. Ik hoor even een flard van iets uit de musical Fiddler on the Roof, wegwaaiend op de wind. De eerste verkiezingsaffiches ontsieren het stadsbeeld. Kiespijn. Een conservatieve katholieke partij die dweept met de wollige woorden 'verbondenheid' en 'warmte' komt godverdomme met een oranje want (met geheven duim) op de proppen. Die is misschien bedoeld als de tegenspeler van de bokshandschoen die een racistische partij ooit in een verkiezingscam-

pagne gebruikte. 'Kies voor warm'. 'Koop een oranje handschoen'. Wie koopt er nu één handschoen? Ik haat oranje als de ziekte. Alleen Nederland kan ermee door. Dat progressieve ouderwetse Holland. Ik wil het niet warm hebben. Ik ben kleurenblind voor de domme uitbundigheid van oranje. Ik wil naar de polders. Mijn oorschelpen verlangen naar zee.

Vlak voor mijn stadsfietstocht, die me twee uur lang langsheen de periferie en doorheen de ingewanden van Kortrijk bracht, werd ik digitaal lid van de Zwitserse (en internationale) Anti Power Point Partij. Deze eenthemapartij verwoordt wat ik allang in verband met PowerPoint presentaties ervaar: het middel verblindt het doel. Of beter: verduistert het doel. Vele PP-presentaties vinden plaats in halfdonkere ruimtes, waar de spreker schimmig heen en weer draaft onder of naast of in het ergste geval voor het scherm en waarbij het publiek exact hetzelfde voer voor zich liggen heeft op papier... in het halfduister. Saaiheid troef. Het slaapmiddel bij uitstek. Schermbezoedeling. Papierverspilling. Tijdverlies.

Met uitzondering van een vereniging ter bescherming van het copyright ben ik nergens lid van. Alleen bridge en Esperanto zouden bij mij eventueel nog een kans maken. Niet enkel het auteursrecht op mijn teksten, maar ook mezelf bescherm ik: tegen eensgezinde samenklontering van gitaarspelende katholieken, oudbakken jeugdleiders, belegen leesclubleden, kaartspelende jonge ouderen, stretchende oude jongeren, fietsende recreatievelingen en vitaminekurende bewegingsidioten. De APPP draagt echter dermate mijn goedkeuring weg dat ik mijn Zwitserse neutraliteit betreffende het verenigingsleven voor een keer ophef. De APPP zal voor zijn 'proponents' allicht geen grote jamborees rond kampvuren organiseren of ze in een uniform wurmen onder het slaken van slogans.

Ja: op deze bank in deze stad op dit tijdstip van mijn leven ben ik tevreden over mijn lidmaatschap. En januari is dit jaar bijzonder mild.

We kunnen niet allemaal in Londen of Parijs wonen. Kortrijk is oké. De Guldensporenstede heeft ook een extra kleur gekregen, naast het goud van zijn historie en de bloes van de interne facelifts. Het zijn de kleuren van Egypte, Albanië, Jamaica, Roemenië, de Dominicaanse Republiek, Zambia, Spanje en andere pechlanden. De nieuwe volksverhuizingen zijn bezig. Vooral in de omgeving van de Veemarkt moeten het tricolore gevoel en het leeuwengele sentiment samenleven met allerhande regenboogcombinaties of onverwacht felle kleurenvlakken getooid met sterren, manen en zonnen uit andere werelden. Tearoom Nostalgie, volgestouwd met Vlaamse namiddagtheetantes, organiseert bijwijlen ook Portugese avon-

den. En uit hoeveel nationaliteiten bestaat de voetbalmiddenmoter KVK Kortrijk niet? Van op mijn zitbank kijk ik naar de rug van een wietpaffende expat? immigrant? op de bank niet ver van een Vlaams bronzen kunstwerk waar – onvermijdelijk – iets fonteinachtigs mee gemeoid is. Ik krijg dorst. Kortrijk moet die lessen.

Twee steenworpen verder zet ik mijn fiets op slot achter de frietkeet. In het hoekcafé St.-Georges is een tafeltje aan het raam vrij. Het is ‘mijn’ tafeltje; ik zit er wel vaker in een vooravond even iets op te schrijven – de St.-Georges is een typisch stadscafé dat rond zeven uur ’s avonds dicht gaat. Ik bestel er zoals gewoonlijk een Guinness uit de fles. Daarna stal ik mijn benodigdheden uit. De perkamenten oude dame is er weer. Naarmate ze meer witte wijn drinkt, wordt ze doorschijnender. Naast haar zit een geslaagde dertiger die bier drinkt. Zijn ravenzwarte haar is streng achterover geharkt. Haar zoon? Buur? Neef? Een vertrouwd alcoholist die met zijn rug naar het andere raam zit, met zijn gezicht naar mij toe, onderhoudt flarden van een gesprek met een medestander drie tafeltjes verder aan de overkant, naast het hoofd van een zwarte vrouw heen. Achter mij debatteren drie jongeren over een muzikale top honderd. Joe FM staat op. We blijven op de hoogte van weer, nieuws en verkeer. Ik heb vanuit mijn raam zicht op een schoenenzaak, een kleine friethalle die op een bunker gelijkt en een stuk van een autovrij pleintje. Aan het andere raam passeren shoppende mensen, aangezogen of uitgespogen door winkelcentrum K in Kortrijk.

Dat schrijven van mij werpt een barricade op. Ik hoef niet echt met de caféklanten te communiceren, tenzij ik dat zelf wil. De alcoholman aan het andere raam onderneemt andermaal een poging in die richting, maar ik wuif afwerend en buig me over mijn moleskine notitieboekje en mijn smartphone. Ik zie nog net hoe de patron van zijn laptop op de toeg opkijkt en de kerel een boze blik toewerpt. Een voorgaande keer was die daar bijna in geslaagd, nadat ik even gereageerd had op een opmerking van hem. Hij was al half rechtop gerezen, pint in de aanslag, maar ik had iets van ‘werken!’ geroepen, met mijn balpen nadrukkelijk naar mijn opengeslagen boekje wijzend. Meesmuilend eyeballend was de drinkebroer weer gaan zitten.

Wikipedia – de vrije encyclopedie.

Guinness, officieel St. James' Gate brewery, is een bierbrouwerij in Dublin, Ierland. De brouwerij werd gesticht in 1759 door Arthur Guinness en produceerde oorspronkelijk een porter. Uit deze porter kwam later een stout-porter voort, de huidige stout.

Arthur Guinness was een revolutionair waar het ging om personeelsbeleid: hij gaf zijn mensen 10-20% boven de standaard, gaf een weduwepensioen en betaalde vrije dagen (dat bestond niet in die tijd). Daarnaast ook gratis gezondheidszorg, onderwijs enz. In 1930 was 1 op de 10 mannen in Dublin direct of indirect afhankelijk van de brouwerij.

In het logo van het bedrijf staat een harp, een nationaal symbool van Ierland. Guinness heeft hiervoor goede afspraken met de Ierse regering moeten maken, aangezien het nationale symbool niet verward mocht worden met de harp van Guinness. De Guinness-harp is daarom gespiegeld ten opzichte van die in het landswapen.

Het bekendste product van de brouwerij, kortweg ook Guinness geheten, is een bier van het type stout. De kleur van Guinness wordt vaak aangezien voor zwart, maar in het juiste licht is te zien dat het bier eigenlijk 'ruby red' is, wat door Guinness zelf bevestigd wordt. Het bier wordt vandaag de dag volgens de brouwerij nog steeds gebrouwen als vroeger, met vier ingrediënten: water, gerst, hop en gist. Het water dat bij dit proces gebruikt wordt is, in tegenstelling tot wat vele Ieren elkaar proberen wijs te maken, niet afkomstig uit de rivier de Liffey die door Dublin stroomt, maar van een bron die zich op enige afstand van Dublin, in de Wicklow Mountains bevindt.

Het bier zou volgens de traditie ingeschonken moeten worden op zodanige wijze, dat er tijdens het tappen een klavertje of een harp (beide symbolen die kenmerkend zijn voor Ierland) getekend kan worden in de stevige schuimkraag. Uiteindelijk laat men het schuim bezinken en tapt men bij tot het glas gevuld is met bier zonder kraag.

Mijn smartphone licht op. Ik klap mijn moleskine boekje dicht en rep me naar buiten.

‘Eric Dauwe?’

‘Ja.’

‘Luc Lepla.’

Een eeuwenlange seconde blijft het stil. De zoekmachines in mijn hoofd tasten tijd en ruimte af.

‘Godver!’

Enkele voorbijgangers kijken opzij. Ik heb een onbewaakt ogenblik van hen gestolen en trek mijn gezicht even in een verontschuldigende plooi.

‘Dat vind ik ook.’

'Luc!'

'Dat klopt.'

'Maar dat is... vier decennia geleden!'

'Ja, de prille seventies hé.'

De tijd van toen we op spaghetti leefden en schedels van dode schrijvers op wilden graven. Zuigt Luc Lepla nog steeds gulzig aan sigaretten? Heeft hij zijn zwarte spuuglok nog die hij indertijd om de haverklap van voor zijn rechteroog naar achteren zwiepte?

'Ja, Luc,' zeg ik, idioter kan niet, maar ik wil een fractie tijd kopen vooraleer ik op een geweldige begroeting kom voor iemand die ik voor het laatst in 1973 heb gezien. Luc was een paar studentenjaren lang een goeie vriend. Zijn bisjaar na het tweede jaar aan de universiteit dreef ons uit elkaar, ook geografisch – en vooral daardoor. De laatste twee uniefjaren verloren we elkaar uit het oog.

'Hoe gaat het heden ten dage?'

Een cliché als een kathedraal met duivenstront op, maar toch niet van enige ouderwetse letterkundige stilistiek gespeend. We studeerden allebei Filologie en bedreven toen wel vaker opzettelijk boekentaal om te ontspannen van de taal- en letterkundige druk.

'Afbollend, hé. De uitrit nadert.'

Ik herken weer het metaalachtige in zijn stem, hoewel ik hem veertig jaar niet gezien of gehoord heb.

'Dat je mijn nummer ontdekt hebt... '

Ik weet niets beters te bedenken.

'Google hé.'

'Ah ja.'

'En je webstek. En je blog. Schrijf je nog?'

Gewoonlijk haat ik dat 'nog' hartgrondig. Het is een venijnig woordje. Nog: alsof je het niet gedaan mocht hebben. Nog niet opgehouden daarmee? Nog altijd bezig met dat gedoe? Nog niet beseft dat het tot niets leidt? Soms is 'nog' het ergste drieletterwoord.

'Ik publiceer nog af en toe, ja.' (*Shit! Nog!*)

'Gedichten?' (*Goed! Hij gebruikt het denigrerende verkleinwoord 'gedichtjes' niet!*)

'Meer proza. Korte verhalen. Toneel.'

Ik durf het woord 'theater' niet te gebruiken. Klinkt te pretentius.

'Aha. Eigenlijk is het daarvoor dat ik je bel. Eh... heb je een minuutje?'

Ik gluur even naar binnen, naar mijn Guinness, balpen en schriftje. De constellatie in de St.-Georges is onveranderd gebleven. Ik heb geen revolutie veroorzaakt en word niet gemist. De Edward Hopper-figuren zijn onveranderd op hun plaats gebleven. Haaien in een aquarium. Garnalen.

‘Doe maar hoor, Luc. Na veertig jaar...’

‘Ha ha. Het zit zo...’

Ik druk mijn smartphone harder tegen mijn oorschelp. Het is niet de zee. Het is een stem uit een ver verleden. In een onbewust gebaar tast ik naar een sigaret, zoals voorheen. We rookten ons te pletter. Ik herinner me dat we met een balpen streepjes op onze handrug zetten, eentje per sigaret die we opstaken. Als een kerfstok. De dwaze kerfstok van de overmoedige jeugd. Op sommige dagen (en nachten) waren onze beide handen vol getatoeëerd. We vormden de avant-garde voor Jan Fabre en Wim Delvoye. Maar ik ben al negen jaar gestopt met roken. Mijn linkerhand blijft doelloos in het ongewisse zweven. Dertig kilometer verder naar de Noordzee toe en in mijn rechteroorschelp klinkt de stem van een oude bekende. Er zit al wat metaalmoetheid op.

‘We willen een stuk van je spelen.’

Plankenkoorts

De Sint-Jorisgilde uit Roeselare heeft via het theaterbureau Almo/OpenDoek mijn stuk Schaakmaat gekozen als eerstvolgende productie. Mijn oude makker Luc Lepla, na veertig jaar herrezen in mijn leven, is de voorzitter van die toneelkring. Nadat hij me die late namiddag opgebeld had, klapte ik in de St.-Georges mijn schrijfboekje dicht en dronk ik nog twee flessen Guinness, mijn hoofd volgestouwd met herinneringen en gedachten.

Thuis verwelkomde mijn vrouw Lore het nieuws bijzonder opgetogen.

‘Nu val je zeker niet in een zwart gat’, zei ze. Ze gebruikt wel vaker opzettelijk dat versleten cliché, deels uit ironie, deels uit ernst. Hoewel ik permanent drukke lees- en schrijfactiviteiten ontwikkel, vooral sedert ik uit de officiële arbeidsmarkt ben gestapt, vreest ze voor de zee van vrije tijd die op mij afkomt. Om de paar weken valt bijvoorbeeld ook het woord ‘bridge’.

‘Nee, absoluut niet. En misschien moet ik nog naar Zwitserland ook, als voorhoedevechter van de Anti Power Point Partij.’

‘Tart je geluksgoden niet.’

‘Afgoden.’

‘Of afgodinnen. De zevende hemel is overwegend bevolkt met vrouwen.’

Ik ben drie dagen later op weg naar Roeselare, perfect getimed in verband met het uur der aperitieven op deze zonnige januarivrijdag. De Hollandse dame in mijn gps dirigeert me naar het midden van de Spinaziestraat, net even bezijden de drukte van het ‘kloppende’ (*kassa! kassa!*) shoppinghart van dit nijvere middenstandsstadje. Een parkeerplaats veroveren blijkt geen enkel probleem te zijn. Deze straat herbergt blijkbaar alleen doodgewone woonachtigen. Ter hoogte van het huisnummer 27 staat een mij nog altijd bekend maar veertig jaar ouder silhouet me op te wachten. Hij steekt zijn rechterhand op wanneer ik op hem toe stap, terwijl hij met zijn linkerhand een peuk wegschiet. De vintage versie van Luc Lepla!

‘Hoi!’

‘Gevonden, zie ik?’

Stommer introducties kunnen we niet uitwisselen. Twee filologen, na veertig jaar, godgenageld. Een schande. Nee: een onbeholpenheid.

‘Ik stel voor dat we een stukje te voet gaan’, zegt Luc, met een hoofdknik naar het huis naast hem. ‘We zitten met verbouwingen hier binnen.’

‘Dat is prima.’

Ik bekijk hem steeds. De zwarte spuuglok is verdwenen. Grijs terugwijkend haar siert karig zijn hoofd. Hij plukt alweer een sigaret uit een pakje. Nog altijd Belga.

‘We kunnen een aperitief nemen in de Romen. Of in de St.-Georges, als het gesloten zou zijn. Daarna eten we ergens iets.’

‘Tiens: ik zat ook in een St.-Georges toen je me belde. Kortrijk heeft er ook een.’

‘We moeten er onze patroonheilige van maken, of hoe noem je dat?’

‘Ha ha.’

‘Oké, daar gaan we dan. Het is niet ver. Roeselare is maar een zakdoek groot.’

‘Maar het leeft wel.’

‘We kunnen niet klagen.’

Twee grijze heren van stand zetten zich in beweging. Een ouwe hippie met halflang haar; een

chique prille zestiger met een overbodige overjas die (*godverdomme, maar proficiat*) een duur kostuum omhult. Luc zuigt stevig aan zijn sigaret. Als ex-roker kijk ik af en toe verstolen toe op die verwoestende handeling. Ik ben stikjaloers. Hij heeft het gezien.

‘Sigaret?’

‘Gestopt. Dank je.’

‘Ik probeer ook. Maar ja... ’

‘Het zit ‘m allemaal tussen de oren, Luc.’

‘Als je honderd wordt, heb je geen vrienden meer. Alleen erfgenamen.’

Onderweg updaten we elkaar over de veertig jaar die voorbij gewerveld zijn. Luc blijkt nog even parttime bezig te zijn, als leraar Engels in een Roeselaarse secundaire school. Volgend jaar geeft hij er ook de brui aan. Althans: wat dat betreft.

We zijn de eerste klanten in de Romen, een gezellige café-bar in de navelstreek van horecaans Roeselare. Bij een klassieke rode porto ontvouwt Luc Lepla zijn plannen als voorzitter van de Koninklijke Sint-Jorisgilde, toneelkring die amateurtheater bedrijft.

‘We brachten vorig jaar het stuk Roest, van Marius Six. Met Roest hadden we een prijsbeest vast. We werden een van de laureaten van het Landjuweel, de hoogste eer in het amateurtheater. Het stuk gaat over drie dertigers die samen een rusthuis runnen. Maar er is wat loos. De drie blijven uiteindelijk als hoogbejaarden zelf achter in het centrum. Het leuke was dat we Roest in een rusthuis zelf speelden, hier op de Zilverberg in Roeselare.’

‘Ja, het is de trend hé... ’ knik ik. Ik kijk naar het hoofd van Luc, zelf in aanbouw om een hoogbejaarde te worden.

‘Ja. Maar nu willen we weer iets ... eh ... experimenteels doen. Met jouw stuk, Schaakmaat.’

‘Ik ben een en al oor.’

‘We hebben in onze toneelkring toch ook twee à drie ‘slapende’ schaakliefhebbers. En plotseling, op de laatste leessessie in verband met Schaakmaat, kwam iemand op het idee jouw stuk in de openlucht te doen ... aan zee.’

‘Wauw.’

‘Ja. In een notendop: een levensgroot schaakbord, tweeëndertig acteurs, in volle zomerseizoen, aan de Vlaamse kust! Wat denk je?’

‘O, waar ... ’

‘We hebben al een plek: Walrave-Bad. Ik heb een parking aan zee kunnen regelen met de

schepen van Toerisme, mijn schoonbroer. Het Conscienceplein. Met zicht op zee. Hij vindt het een schitterend idee.'

'Wauw', doe ik weer.

'Nooit vertoond, in volle zomer, in de openlucht', herhaalt Luc, terwijl hij naar onze glazen wijst en twee vingers in de lucht steekt.

'Dat ware... '

'We hebben tot nu toe gemiddeld 300 toeschouwers per opvoering hier in Roeselare. En we spelen elk stuk ongeveer vijf keer per seizoen. In de Zilverberg was het ook bingo.'

Onze tweede porto komt eraan.

'Luc: wat kan ik zeggen?'

'Zeg niets. Doe mee.'

'Eh?'

'We hebben Bernard, onze halfvastere regisseur. Hij staat volledig achter het project. Maar het zou ook eens leuk zijn als de schrijver zelf betrokken is in het project. Heb je tijd om mee te denken? Mee te regisseren? Er is een bescheiden vergoeding voor voorzien. Je kunt werken in regie. We geven je iets per gepresteerd uur. Plus de kilometers. Stad Roeselare is dit jaar blijkbaar gul, ondanks de crisis. Ook de Provincie heeft beloofd een duit in het zakje te doen, dankzij onze prestatie voor het Landjuweel. En we moeten het opgebruiken, de pot vertieren.'

'Potverdorie, Luc: dat zie ik wel zitten!' zeg ik onmiddellijk. We tikken onze glazen tegen elkaar. Ik wenk al om een derde bestelling te plaatsen. Zoiets kan niet ongevierd blijven.

'Geen zwart gat hé', grinnikt hij.

'Volgieten die zwarte gaten', repliceer ik. 'Dichten'.

Het stuk kan niet meer stuk.

Luc heeft gereserveerd in brasserie B'Artiste, Drinks & Bites, in een van de hoofdstraten van Roeselare. We gaan onvervaard voor de Schotse steak Black Angus met de gebakken krielaardappelen, *washed down* met een fles Le Vrai Castare. Nog voor we eraan beginnen, hebben we ook al een stuk in onze kraag. Ons weerzien vraagt immers eerst nog om een aperitief. We schakelen een versnelling hoger en nemen een pastis Henri Bardouin tot ons. Wanneer Luc zich even in de openlucht verwijderd om een sigaret op te steken, merk ik de beheerste gebaren van iemand die op weg is om zat te worden en dat ook beseft. Ik meen hem

zelfs liplezend en met pretogen even te zien vloeken uit ‘contentement’. Het zou me niet verwonderen mocht onze laatste echte ontmoeting ergens in de beginjaren zeventig van de vorige eeuw ook van alcoholische aard geweest zijn. Maar toen deden we alleen theoretisch aan toneel, op bevel van professoren Filologie.

‘Hoe zie je verder mijn rol, Luc?’ vraag ik, nadat hij zijn overjas voor de tweede keer weggebracht heeft.

‘Ah, wil je het podium op?’ grapt hij.

De pastis fietst er lekker in.

‘De enige planken in mijn leven, nou: na mijn leven, zullen die zijn waartussen ze me begraven.’

‘O, niet de vuurdood? De fik erin?’

‘Misschien is dat wel beter dan wakker te worden in een met zorg toegedekt graf. En ik be- waar net als jij al jaren op sterk water; het zal goed laaien.’

‘Ha ha.’

‘Wanneer beginnen de werkzaamheden? Wat verwacht je van me? Schaaklessen voor de leden van je toneelkring? Ik geef geen workshops schrijven of dramaspelen meer hé. En zul je wel aan tweeëndertig spelers geraken?’

‘Luister’, zegt de voorzitter van de Koninklijke Sint-Jorisgilde.

Ik klem benieuwd mijn rechterhand om mijn glas pastis.

Schaakmaten

Schaakmaat: intro

auteur: Eric Dauwe

De acteurs: 32 stukken van het schaakspel. Uiteraard wit – zwart. Voor elk specifiek stuk moet iets typisch bedacht worden, bijvoorbeeld een scepter voor de koningen, een kroon voor de koninginnen, puntmutsen voor de lopers, hoge hoeden voor de torens en rijlaarzen met zweepje en bijhorend hoofddekseel voor de paarden. De pionnen houden het bij simpel zwart en wit (schmink, maskertjes, ...) De toeschouwers zitten bij voorkeur op een tribune zodat ze alle bewegingen goed kunnen zien.

Twee spelers: Jurkov versus Spoetin.

Een scheidsrechter.

Het voortbewegen over het bord of het slaan van een vijand gebeurt theatraal; ook hier zijn diverse vondsten mogelijk (koprol, schermutseling, verbale twist, een schot, weg zappen, deleten ... De beide koninginnen kunnen zich bijvoorbeeld, gezien hun groot bereik, van een zaptoestel bedienen).

Rekwisieten: een geblokte grond (eventueel zelfs buiten?) en een grote schaakklok of zandloper.

- Koning Wit (breed koninklijk gebaar): Mijn koninkrijk, maar nog voor geen honderd paarden!

- Paarden Wit : (hinniken en steigeren)

- Koning Zwart (breed koninklijk gebaar): Mijn koninkrijk, maar nog in geen honderd jaren!

- Paarden Zwart: (hinniken en steigeren)

- Alle pionnen Wit (zich naar hun koning wendend, eer betuigend): Sire!

- Alle pionnen Zwart (zich naar hun koning wendend, eer betuigend): Sire!

- Alle pionnen samen: Eén voor allen, allen voor één!

- Koningin Wit: Maar dames gaan voor.

- Koningin Zwart (zingend): I am the queen of tonight ...

- Pionnen Wit (omkijkend naar hun koningin): Wij zijn geheel de uwe, o Hooggeboren Koningin. Spreek, preek, wijs en wij bewegen of offeren ons leven op voor u.

- Pionnen Zwart (omkijkend naar hun koningin): Wij zijn maar nederige pionnen op een heel groot schaakbord, Uwe Gratie. Uw wil geschiede.

- Alle lopers (roepend met handen als toeter voor hun mond): Dat zullen we nog wel eens zien!

- Alle torens (roepend met handen als toeter voor hun mond): Schuinsmarcheerders!

- *Alle lopers (smalend): Kijk voor je uit, lijnrecht!*

- *Alle paarden (pasjes ter plaatse): Leve de tango!*

- *Alle pionnen (spottend wapperend met rechterhandje voor hun gezicht): Oe! Oe! Oe! De processie van Echternach!*

- *Koning Wit: Nou, wit begint. Komaan, Jurkov.*

(Speler Jurkov, wit, komt op en loopt verkennend en monsterend rond).

- *Alle witte stukken: Jurkov! Jurkov! Jurkov! Jurkov!*

- *Koning Zwart: Spoetin, playtime!*

(Speler Spoetin, zwart, komt op en loopt verkennend en monsterend rond).

- *Alle zwarte stukken: Spoetin! Spoetin! Spoetin! Spoetin!*

(De scheidsrechter komt nu ook op, draait de zandloper om of zet de klok gereed en geeft Jurkov een teken).

- *Alle witte stukken: E4! D3! D6! C4! C5! P3! P7! (Korte kakofonie alle stukken wit, die hun eerste pion een paar velden vooruit sturen naar het klassieke veld E4).*

- *(Idem dito zwart).*

Op een zaterdagmiddag in sprokkelmaand februari zetten we ten huize van amateuracteur 'Sapperloot' in Roeselare de eerste stappen. Ik kijk beurtelings naar de schaakmaten van de Sint-Jorisgilde. Sapperloot zwijgt eerst ongeveer twee minuten lang. De tijd voor pakweg een kwieke zet – tegenzet. Hij staart naar de vellen papier die Checkmate en ikzelf volgekrabbeld hebben. Checkmate: zo te zien volledig opgetrokken uit slordigheid, maar bezitter van een beeldig handschrift. Luc ademt zwaar door zijn neus. Hij wordt ongeduldig. Dan gromt Sapperloot eindelijk begrijpend en goedkeurend.

'Ja...'

'Wel?' dringt Checkmate aan.

De beide schaakmaten – ze hebben zelfs om gek te doen al geruime tijd een schaakschuil-

naam aangenomen; Luc heeft me hierover vooraf geüpdatet – nippen simultaan van hun neutje.

‘En wij zijn toch de spelers hé? Die eh... die Jurkov en die Spoetin uit het stuk?’

‘Zeker weten. What’s in a name hé, een beetje Koude Oorlog kan geen kwaad.’

‘Ja. En de scheids?’

‘Dat is onze regisseur hé. Bernard gaat dat wel zien zitten’, zegt voorzitter Luc. ‘Hij is al op de hoogte en heeft zijn fiat gegeven.’

‘Hm, ja.’

‘Het moet lukken tegen dat de toeristen komen, tegen de zomer dus. Misschien tegen de elfde juli al.’

‘En je hebt al een stuk van de rollen zelf uitgeschreven, meneer de schrijver?’

‘Zeg maar Eric hoor.’

‘Eric. Auteur Eric.’

‘Ja, acteur, maar ik heb ruimte gelaten voor interpretatie en improvisatie. De versie zoals jullie die van Almo/OpenDoek gekregen hebben, is flexibel. Je kunt ermee... spelen.’

‘O?’

‘Ja, eh... ik dacht zo: als de spelers aan het spelen zijn, en dat mogen jullie hier dubbel letterlijk nemen, dat een deel van de dialogen zichzelf dan wel wijzen... ‘

‘Bere-idee! En... : van spelers gesproken! Als dat nu eens geen spelers zijn hé!’ zegt Sapperloot, plotseling zichtbaar enthousiast.

Als hij vrolijk wordt, parkeert hij overal ‘bere-’ voor. Dat heb ik vanmiddag bij deze verken-
nende gesprekken al een paar keer gehoord, ook al valt het verdict pas nu.

‘... en in de twee betekenissen van het woord, ja hé?’, herhaalt Luc.

Checkmate en Sapperloot drinken elkaar tevreden toe, waarna Sapperloot onmiddellijk weer het kroontje van de jeneverfles losschroeft.

‘Schaakmaat!’

‘Check, mate!’

‘Maar we hebben niet genoeg vaste spelende leden in de gilde’, merkt Checkmate dan op.

‘O, er zitten er bij elke opvoering genoeg in de zaal die zo graag een keer op de planken willen staan! Iedereen is ijdel: acteurs, en diegenen die denken dat ze kunnen acteren, let maar eens op mijn woorden! Binnen de kortste keren heb ik voldoende vrijwilligers’, zegt Luc.

Sapperloot gluurt naar het vintage houten schaakberd dat zijn schaakmaat naast de vellen

papier heeft opgesteld.

Dan grinnikt hij: 'En wie is uw koningin, Checkmate? Speel jij met wit of zwart?'

'Ha! Haha! Dat wordt strootje trekken hé kameraad!'

'Kan iedereen van de toneelkring wel schaken?'

'Dat moeten ze maar leren. Daarvoor heb ik ook de schrijver... heb ik ook Eric uitgenodigd om mee te werken. Een oude studiemakker... en toneelauteur.'

'En in de openlucht... Maar in de zomer kan het ook regenen hé. Oude wijven, haaiantanden, pijpenstelen...'

'We vragen een zeil aan 't stad, of een tent, geen probleem. Het zal veel toeristen in Walrave-Bad aantrekken.'

'Op het Conscienceplein dus?'

'Ja, met zicht op zee. We gaan dat allemaal regelen. Materiaalmeester Surplace kan de hokken op de grond schilderen.'

'Die gaat dan eerst de parkeerstrepen weg moeten doen.'

'Ik heb alles al afgesproken met de schepen van Toerisme. Mijn schoon... '

'... schoonbroer, ja.'

'Geen probleem. En we hebben nog een halfjaar.'

'Er is dus werk aan de winkel hé, maten,' klinkt het. Een vijfde glaasje wordt op het tafeltje neergepoot. De dijen van Sapperloots vrouw komen er op de sofa bij zitten, naast haar wettelijk geregelde echtgenoot.

'Hoe... weet jij dat dan al? Weet jij van iets?' vraagt Sapperloot verwonderd. Hij kijkt ondertussen een beetje beschuldigend naar Checkmate. De aangesproken schaakmaat, in de fauteuil aan de overkant van het schaakbord op het salontafeltje, kijkt opvallend niet naar dat duo blanke dijen.

Hij knikt: 'Ze weet er al van, uw vrouwtje. Bij de vorige vergadering heb ik me iets laten ontglippen, is 't niet waar, Daniëlla?'

Daniëlla, dijen, een blozend hoofd van waaruit een waterval van lang zwart haar vertrekt, knikt ernstig en giet haar glaasje overvol, zoals het hoort. Ze neemt het voorzichtig op, morst wat op het schaakbord en brengt het naar haar hoofd.

'Ah zo', doet Sapperloot. 'Goed plan hé, Daniëlla.'

Zijn vrouw knikt als vanzelf, want ze giet met een knik van haar hoofd de jenever achterover.

‘Jaah... ‘ doet ze dan, en ze lacht naar Checkmate.

Sapperloot acteert olijk: ‘Mijn koningin!’

‘*Dit drama zal ik erbij moeten nemen*’, denk ik, terwijl ik het gezicht van de voorzitter even raadpleeg. Ik merk dat ik gelijk heb.

Life on stage

Toneelkring de Koninklijke Sint-Jorisgilde gedijt. Culturele hoogtepunten zijn opvoeringen van *La Cage aux Foll(i)es* en een bewerking van een stuk van Dennis Potter geweest. Voor de rest: leuke, ontspannende draken, zoveel mogelijk rollen, tien percent spanning, negentig percent ontspanning. Een paar spelers hebben een appartement in Walrave-Bad, belendend perceel van de grootste badstad aan de Vlaamse Noordzee, waar ook de schoonbroer van voorzitter Luc Lepla schepen van Toerisme is. Walrave-Bad krijgt elke zomer een tsunami van toeristen over zich heen.

‘Verdorie’, oppert het bestuur van de Sint-Jorisgilde op een stormachtige winterdag, ‘waarom verkassen we niet eens naar waar het brandt, in de zomer, aan de kust? We hebben toch onlangs ook succes geboekt met ons rusthuisstuk op verplaatsing?’

‘Wel, laten we dan in de schaduw van de Koningin der Badsteden even zelf met koninginnen spelen,’ stelt sterspeler Checkmate voor. ‘In de openlucht!’

‘Concurrentie voor Theater Aan Zee! Hoezee!’

‘Werk maar een plan uit,’ knikt de voorzitter, ‘er gaan er volgende zomer van ons niet te veel op reis. Ik ken een stuk dat misschien in aanmerking komt. Ik vraag het op bij het theaterbureau.’

Checkmate, tweede generatie immigranten, een van de eerste Oostblokkers in het rustige Roeselare, reiziger in ladders, schaker, getalenteerd toneelspeler, drinker en vrijgezel met constante paardrift, broedt op een plan. Schaken met levende stukken! Niet bijster origineel, maar toch wel een goed plan, vindt ook regisseur Bernard.

Achtereenvolgens bezoekt Checkmate de voorzitter van de kring, de secretaresse, andermaal de regisseur en vervolgens zijn schaakmaat en toneelkompaan Sapperloot. Het winterse zomerplan wordt goedgekeurd door het bestuur. Voorzitter Luc Lepla vraagt een geschikt toneelstuk op, van de hand van zijn oude studiemakker Eric Dauwe. Dat het vrouwtje van

Sapperloot als allereerste kond wordt gedaan van dat plan, moet gezocht worden in de gelederen van de geheime en verboden liefdes. Checkmate zit namelijk niet stil; als reiziger met appetijt is hij ook zeer mobiel. En Sapperloot zit als ambtenaar in de hoofdstad vooral in de trein.

‘Bernard: jij moet iedereen warm maken, ze moeten maar voor een keer hun reizen naar Turkije en Spanje uitstellen tot in augustus, of met Pasen gaan, of beter nog: dat ze eens gaan skiën, dan is iedereen vrij voor de repetities vanaf maart – april.’

‘We kunnen via mijn schoonbroer het Conscienceplein regelen: dat ligt op de dijk, aan zee. Er staan normaal gezien een stuk of zestig auto’s op. Dat moet vrijgemaakt kunnen worden. Surplace kan de schilderwerken voor zijn rekening nemen. Nou: de krijtlijnen uitzetten.’

‘Hoelang? Ik zou zeggen: twee weken, drie weekends. Om de twee dagen een opvoering, afwisselend om 15 uur en om 21 uur. We zullen volk trekken: het is een spektakelstuk hé!’

‘Iedereen die zich engageert, moet er dan ook staan hé!’

‘Ja, 32 stuks hebben we nodig, en twee spelers, en nog een paar nevenfiguren. Iedereen moet zijn familie aanspreken.’

‘... ja, en een paar van onze vaste toeschouwers, die willen ook wel een keer spelen, hoor ik af en toe.’

‘Moet dat dan een echt spel zijn? Een schaakspel, bedoel ik. Met winst en verlies...’

‘Ja ja, natuurlijk. Zoals in het echt.’

‘Bere-echt!’

‘Dat kan lang duren, zo’n spel.’

‘Dat regelt Checkmate wel.’

‘Of een schaakklok, je kent dat wel.’

Checkmate regelt inderdaad een en ander. Daniëlla, zelf een *minimal artist* waar het haar eigen kleren betreft, staat voor de kostumering in. De beide schaakmaten spreken ook af meer en intenser tegen elkaar in het strijdperk te treden om elkaars koningin te pakken, kwestie van inspiratie en ervaring op te doen. *Method acting!*

De koningin van Sapperloot is gewoonlijk zwart, want Checkmate is een sterke schaker en de winnaar mag altijd met wit beginnen.

Er wordt een deadline bepaald: tegen de zesde van de julimaand moet alles in kunnen en kruiken zijn, want op die dag trekt de 43ste Garnaalstoet door het andere aanpalende stadje en twee spelende leden van de gilde (evenzeer binnenlandse zeeappartemenzen) figureren daar ook in.

(Mevrouw Persoon, secretaris, heeft op het moederexemplaar van de omzendbrief naar de spelende leden eigenhandig *deadline* door *headline* vervangen, maar niets luistert nog nauw in zulke drukke dagen).

Vanaf de tiende juli, twee weken lang, zullen dan de schakers-acteurs om de twee dagen hun territorium op het Conscienceplein in Walrave-Bad innemen, dus een keer te 15 uur en twee dagen later te 21 uur, toeristentijdstippen.

‘Onthou voor later, voor als het zover is: je moet op de affiche *te* door *om* vervangen, ze doen dat niet meer. Het is: om 15 uur. Of weglaten. Weer twee letters gespaard.’

‘Een goeie zet, haha.’

‘Ja ja, vooral voor de zetter.’

‘Ben jij een ex-renner misschien?’ vraag ik na een zoveelste vergadering aan materiaalmeester Surplace, die in zal staan voor ons *chequered* grondplan.

‘Nee, ik schilder’, antwoordt de man.

Ik blijf met de vraag zitten, tot ik bedenk dat we in Roeselare zijn, heimat van het Wielermuseum.

De lente hangt al achter flarden mist en nevelen als lijkwaden te weifelen wanneer de repetities beginnen. Elke week rij ik naar Roeselare, hart van kooplustig West-Vlaanderen. Ik hou mijn kilometers en werkuren trouw bij, want voorzitter Luc heeft een tegemoetkoming beloofd. De leden van de toneelkring en andere geëngageerde creatieve zielen (geen gebrek daaraan!) gaan aan het werk. Er wordt gerepeteerd in zaal St.-Amandus. Daar tekent gevelschilder Surplace (ik blijf me verwonderen over hun pseudoniementalent) met schoolkrijt een schaakbord op mensenmaat op de grond. De rolverdeling krijgt vorm nadat Sapperloot, Checkmate, Bernard en ikzelf ieder op zijn manier de regels van het edele schaakspel uitvoerig toegelicht hebben. De PowerPoint presentatie van Bernard heeft tot mijn groot genoegen het minste succes. We verliezen er twee avonden door, want ik boom natuurlijk nog even door over mijn Zwitserse lidmaatschap. Dat doe ik openbaar, en daarmee win ik de sympathie van de Koninklijke Sint-Jorigilde.

Dat educatieve schaakgedeelte neemt twee weken in beslag. En niet iedereen kan er in het begin altijd bij zijn. Daar moeten we alleszins aan sleutelen. Misschien kunnen we koppige spijbelaars degraderen tot pion. Getrouwen kunnen toren of looper worden. Daarna vatten we de fictie aan zoals die in het stuk Schaakmaat van de schrijver Eric Dauwe staat. Met ruimte voor eigen invulling. Het verre donkere gedonder van de zee in Walrave-Bad klinkt ons alsnog als grijs geruis in de oren: onze toekomstmuziek. Wat krijgt Walrave-Bad in volle zomerseizoen te zien en te horen?

Daniëlla wordt natuurlijk de zwarte koningin. Sapperloot wil met wit spelen. Checkmate heeft regisseur Bernard in dat verband omgepraat. Een groot obstakel vormt dat niet. Luc en ikzelf geven stilzwijgend onze goedkeuring. Checkmate moet dus het vrouwtje van zijn schaakmaat gebruiken om zijn eigen zwarte koning te beschermen en uit te rukken op zoek naar de vijandelijke koning.

Sapperloot krijgt als witte koningin een jong ding toegewezen, een studente Communicatiewetenschappen met een indrukwekkend aantal zittijden achter haar naam die van een rol in een film droomt en volgend jaar Miss Shopping wil worden. Men moet ergens beginnen. Een overijverig lid van het bestuur stelt ook echte paarden voor, eigenlijk pony's. Hij weet er vier lopen bij boer Marc in Oekene op het platteland. Dat plan wordt omwille van uitwerpselen afgeblazen. Er zijn grenzen, en ze willen zich door de toeristen niet laten bespotten als boerkens-van-den-buiten. Het moet theater zijn, verdomme, geen *soap* van schijterij!

Ondertussen is de zwarte koningin Daniëlla ook druk aan het knutselen en het naaien, terwijl ze gewoontegetrouw stiekem en op gezette tijden zelf door Checkmate genaaid wordt. Sapperloot, bij daglicht hoofdstedelijk ambtenaar zonder pieken of dalen, leeft op wolkjes. Hij doet het goed met Freya, dat Communicatiekind met artistieke ambities. In zijn dagelijkse treinen ontwikkelt hij visioenen van grootmeesterschap. Het is ook interessant hoe ik zelf als semibuitenstaander heel vlug en grondig hoogte krijg van de verborgen kracht- en breuklijnen in de groep. Ik maak er dankbaar gebruik van als auteur en als assistent van Bernard. Er steekt verdorie bijna een nieuw stuk in.

Regisseur Bernard voert de repetities op tot tweemaal per week, Pasen of geen Pasen, Pinksteren of geen Pinksteren. Alleen communiefeesten en de weeën die daarmee gepaard gaan vinden genade en begrip. Reizen tot en met eind juli zijn verboden. Een engagement is een

engagement. Zelf zit ik ook wekelijks 's avonds laat nog een paar uur bij voorzitter Luc in Roeselare na te kaarten, in de puinhoop van zijn verbouwingen, wanneer de stielmannen weer vertrokken zijn. En ik mis bijna geen enkele repetitie. Het is voor iedereen hard werken geblazen.

'Zoudt ge geloven dat ik in drie dagen geen warm eten heb gezien.'

'Ge ziet er goed uit, Brunhilde, ge zoudt er altijd zo moeten bijlopen.'

'Ja ja Bernard, uw ogen staan weer op steeltjes hé.'

'En ik zie ook dingen op steeltjes staan.'

'Wat wilt ge daar nu mee zeggen.'

'Hoeveel gaan we vragen voor een toegangskaart?'

'En hoe regelen we die toegang?'

'Met dranghekken hé.'

'Wie haalt er Freya van de trein? Dat is pas een stuk om te schaken! Gij zeker, Sapperloot?'

'Ik ben al weg!'

'Eric: ge had dat stuk toch beter niet geschreven.'

'De schuld van Kasparov en Fischer, Liske!'

'Een koffie in De Garde, Daniëlla? We nemen het script ondertussen nog even door. 't Is daar rustig.'

'Een goed gedacht, Checkmate. Tot subiet hé, Sapperloot. Verlies dat kind niet onderweg.'

'Haha!'

'Voorzitter! Kunt gij eigenlijk zelf wel schaken!?'

'Geef mij maar een goed toneelstuk!'

Klippen

Schaken? Rapper gezegd dan geleerd of gedaan. Je kunt niet in toneelkostuumpjes staan faken in een schaakstuk zonder benul te hebben van deze edele denksport. Dus organiseren Checkmate en ikzelf voor iedereen schoksessies schaakleergangen tussen de repetities door. Enfin: het blijft hangen en horten bij de beginselen van het vooruitgaan en het slaan, want bij veel vrouwen fietst dat er niet zo vlot in, heeft Checkmate hardop de indruk. De mannen

zijn al niet veel beter. Het zal papegaaienwerk worden. Nu, acteurs zijn dat gewend: nabauwen is hun kunst.

Ondertussen zetten regisseur Bernard en ikzelf ons verder aan het schrijven, want er komen alsmat verse replieken bij, afhankelijk van de spelontwikkeling. Of er vallen er weer weg. Mijn script wordt een kluwen. De gedachte 'schrijven' klinkt schilderachtig, maar eenmaal aan zijn tafel gezeten, ondervindt Bernard aan den lijve dat schrijven niet gelijk is aan opschrijven. Hij zweet water en bloed en kijkt om de haverklap hulpbehoevend in mijn ogen. Zijn dialoogjes en clausen druipen van de inspanning, hoewel hij ze cadeau krijgt van zijn spelers. Hij zoekt ook een truc (en vindt die gelukkig al vlug, eureka) om het publiek niet te hoeven betrekken, want dan zijn alle rapen gaar: stel dat er zo'n schaakgenie tussen de toeschouwers staat en zich begint te moeien! Het theaterschaakstuk zou rap afgelopen zijn. Nee: het publiek moet permanent zwijgen; het woord is aan de twee hoofdspelers en hun legertje. Daar moet begrip voor heersen. Misschien kan in dat verband aan een ouderwetse *suisse* gedacht worden, zo'n kerkbewaker die in oude tijden voor stilte en sereniteit zorgde.

De voorzitter van de Gilde regelt via zijn schoonbroer een soort van baldakijn bij het Walravens stadsbestuur, plus een min of meer overdekte tribune. Surplace mag op de vooravond van de veertiendaagse zijn hokken beginnen kalken op het tijdelijk verkeersvrije Conscienceplein. Overtollige auto's worden verwezen naar het schoolplein van de lagere school van Walrave-Bad. In ruil daarvoor eist het schoolhoofd, een moeilijk mens met pensioen in zicht, drie permanent voorbehouden parkeerplaatsen annex op de grond geschilderde nummerplaten in de straat voor 'zijn' school. De natte droom van die oude schoolvos komt eindelijk ook uit; de burgemeester zal daar dan eind augustus werk van maken, vlak voor het aanbrennen van het verse schooljaar.

De lente krijgt een blos. Bij Daniëlla en Sapperloot thuis is het een komen en gaan van lichamen en vege lijven die zich in diverse vermommingen, omhulsels, hesjes en textiele werkvormen hijsen en wringen. Sapperloot heeft nog nooit zo veel bloot op zo korte tijd gezien. En Checkmate komt overdag op gezette tijdstippen *checken* hoe ver het staat in de ateliers van zijn geheime koningin.

Zijn er nog klippen te omzeilen? Talloze. Mensen haken af. Dus toch. Winters enthousiasme kan 's zomers smelten. Vervangers vallen in, maar zijn de oorzaak van vertragingen. Lente-

en communiefeesten beginnen de repetities ook parten te spelen. Iemand moet plotseling toch dringend op reis voor zijn werk. Noodgedwongen; het is hangen of wurgen. Examens breken aan. Na elke repetitie in zaal St.-Amandus moet decorbouwer en schilder Surplace ook weer zijn krijtlijnen verwijderen. Na hen komen er namelijk nog opdagen die van het zaaltje gebruik maken. En elke keer opnieuw moet Surplace dan die hokken weer heruitvinden, voor een nieuwe repetitie.

Affiches, uitnodigingen en drukwerk kosten centen. Met de hoed rondgaan na elke schaakpartij zal dat probleem amper kunnen oplossen. We vragen uiteraard een toegangsprijs, maar er moet naar extra inkomsten gezocht worden. Een openluchtbar? Broodjes? Weddenschappen op de afloop van elke partij? Maar elke partij loopt op dezelfde manier af! Met dien verstande dat nu eens wit, dan eens zwart wint: kwestie van symmetrisch te repeteren en op het laatst wat dubbele acties en dialoges in te studeren. Daar heb ik zelf voor gezorgd. Het is mijn belangrijkste bijdrage van de laatste weken. Gildesecretaris mevrouw Persoon bedingt nog een toelage bij het gemeentebestuur van Walrave-Bad zelf, in laatste instantie. Het schaaktheater betreft immers ook een toeristisch evenement, en dat is een extra troef voor het badstadje. Vooral nadat regisseur Bernard een keer op de West-Vlaamse streekzender Focus/WTV is verschenen, vormt deze toelage geen probleem meer. En wanneer de financiële nood het hoogst wordt, arriveren na stevig aandringen van diverse bestuursleden van de Koninklijke Sint-Jorisgilde ook de stedelijke centen op de rekening van voorzitter Lepla. Op de provinciale steun is het nog wachten. Het dossier mag pas na het evenement ingediend worden. Gejuich alom in de schaakgelederen; er zal misschien zelfs winst gemaakt kunnen worden. Ook deze kaap is gerond.

En de zomer nadert ras, buitelt over de Vlaamse duinen, palmt spetterend Walrave-Bad in en plant zich voort via het hinterland naar de echte binnenlanden van Midden-West-Vlaanderen. Weldra doet zich een kleine volksverhuizing voor van Roeselare naar Walrave-Bad. Er wordt ook een pendeldienst van busjes en personenwagens tussen de twee stadjes opgezet, terwijl een aantal appartementbezitters aan zee zijn vierkante meters deelt met de minder fortuinlijken van de toneelgilde. Ikzelf boek samen met Lore in de omgeving een hotelkamer dankzij de niet-btw-plichtige nota die ik aan boekhouder Norbert van de Sint-Jorisgilde mag overhandigen. Lore ziet een veertiendaagse aan zee wel zitten, bekroond met

een spektakelstuk, gebaseerd op een theatertekst van haar eigen man. De meeverhuisde affiches, uitnodigingen en flyers worden vlijtig aan de man gebracht, net zoals dit in thuishaven Roeselare al gebeurde. De stille hoop is dat er massa's volk opdagen: we opereren op twee fronten.

Hoogseizoen

Walrave-Bad... in de winter een plaatselijk verdoofd zeestadje... geprangd tussen de Koningin der Badsteden en nog een stiefzusje daarvan... in de zomer een oord voor overspannen gezinnen en culturele stellen die het niet zo voor niveakuddes en blote hordes hebben. De bevolking in Walrave-Bad bolt in de maanden juli en augustus bij mooi weer ook wel op tot een twaalfvoud, maar van een invasie van toeristen, zoals in andere badplaatsen, is geen sprake. Dat is te danken (voor sommigen: te wijten) aan het gebrek aan duinen en een ligstrand. De zee knabbelt in Walrave-Bad namelijk permanent van heel dichtbij aan het vasteland, tot vlak bij de stenen dijk. Alleen wandelaars krijgen er dus een kans. Er zijn ook beduidend minder appartementen in Walrave-Bad dan ergens anders aan de kust. De laagbouw veroorzaakt wel meer gezelligheid dan in de grotere badsteden, die in hun dolle zoektocht naar zon vaak hun eigen schaduwen veroorzaken. Maar toch dus: een twaalfvoud. Rustig verspreid over het grondgebied van Walrave-Bad en Walrave-Stad.

Regisseur Bernard en ikzelf zweten tot op de allerlaatste repetitie water en bloed. De meeste van onze spelers blijken plotseling niet over veel inspiratie meer te beschikken. We hadden gehoopt dat de vondsten voor de heen-en-weerdialogen ook van hen zouden komen. Het script van Schaakmaat is daarop voorbereid, hoe chaotisch het er daardoor ook moge uitzien. De vele repetities hebben de glans er wellicht afgehaald. Daarom vindt Bernard een tweede truc uit: de stilte. Bij een zet of bij het slaan kan ook gezwegen worden: de beweging moet dan maar volstaan. Desgewenst choreografisch. Er wordt zelfs even een oud-kunstschatser bijgehaald voor extra inspiratie hieromtrent. We kunnen jammer genoeg niet tijdig aan een judoka geraken. De schatser krijgt drie vrijkaarten van voorzitter Luc. Er dient dus tot opluchting van vele pionnen niet altijd van woorden gewisseld te worden. Alleen de hoofdspelers Checkmate (Spoetin), Sapperloot (Jurkov), koningin Daniëlla, twee lopers, een paard en een toren zullen bij elke zet hardop aan het woord zijn. De pionnen en de rest hou-

den het bij een brul of stilzwijgen. Dat is eigenlijk al heel wat minder dan ik gehoopt heb en dan wat er in mijn script staat.

Ook het probleem van de geslagen stukken krijgt een oplossing. Wegens plaatsgebrek op het plein zelf en om het kijkveld van de toeschouwers op de onderste rijen niet te hinderen, moeten de geslagen stukken de voorbehouden plaatsen vooraan op de tribune innemen, wit bij wit, zwart bij zwart. Dat gebeurt via een smalle gang tussen de dranghekken door, zoals veroordeeld vee naar het abattoir wordt geleid.

De grote ogenblikken breken aan. Ongeveer twintig keer zullen de spelers van de Koninklijke Sint-Jorisgilde elkaar openbaar partij geven in een theateraal spektakelstuk van de schrijver Eric Dauwe. Op de Vlaamse en de Belgische nationale feestdag, respectievelijk 11 en 21 juli, zal dat zelfs tot tweemaal toe per dag plaatsvinden. De schoonbroer van de voorzitter, de schepen van Toerisme, voorspelt immers een grote opkomst. De affiches met 'te' en niet 'om' hebben hun werk gedaan.

Die laatste vrijdag wordt het Conscienceplein in laatste instantie nog ontruimd door takeldienst Ravelingien. Je hebt altijd van die koppigaards die denken dat de verkeerssignalisatie niet voor hen telt. Er zijn ook al een vijftal buitenlandse nummerplaten tussen. Geen genade, verordent de burgemeester, en ook die met een gehandicaptenkaart of een bewonersvignet aan de voorruit!

Het baldakijn komt er, in tweevoud zelfs. Wat een meevaller. Die moet de witten en de zwarten min of meer tegen hemelwater beschermen. Ook de tribune voor het publiek, met de rugzijde naar zee, bied voor driekwart droog onderdak, maar dan mag het niet te stevig waaien vanuit bepaalde hoeken. Dranghekken worden aangevoerd; daarmee wordt een constructie opgezet die de betalende toeschouwers naar de tribune drijft. Toevallige passanten of gratis toekijkende toeristen zullen dankzij die baldakijnen en de hekken voor een flink stuk het zicht belet worden en op hun honger blijven zitten.

Het duurt godbetert wel ellendig lang vooraleer gevelschilder en decorbouwer Surplace aan de slag kan. Hij heeft er die vrijdag al een hectische werkdag opzitten. Zijn 'volk', twee leerjongens in totaal, is natuurlijk al foetsie voor het weekend. De een heeft zich ziek gemeld; de ander moet zagezegd naar een trouwfeest. Voor de rest is iedereen van de toneelkring op de allerlaatste generale paniekrepetitie in de refter van de plaatselijke basisschool. Surplace

krijgt dus geen extra hulp. Met een nors gezicht en een gloeiende rug gaat hij in de valavond op het wonderige Conscienceplein aan het werk met kalk & benodigdheden, voor een stuk gehinderd door de dranghekken. Ik breng hem nog een sixpack Leffe – ik ken ondertussen zijn favoriete tijdverdrijf – en haast me dan terug naar het hotel voor een lekkere bouillabaisse met Lore. Later op de avond komen Luc Lepla en regisseur Bernard met hun vrouw hier nog iets in de bar drinken.

Rond middernacht komen de dappersten onder de spelers nog even poolshoogte nemen op het 'schaakplein', zoals ze het nu noemen. Na de generale repetitie hebben ze zich in Bij Amandine aan de overkant van de school nog vol laten lopen met inspiratie op de valreep. Ze knikken dat het goed is en kloppen leunend over de dranghekken de al net zo dappere Surplace op de schouder.

'Goed gedaan, Surplace! Een meesterwerk.'

'Wat zouden we zonder gij zijn, Surplace!'

'Zijt gij in zo'n hokje te duwen, Surplace? Nee hé!'

'Gaat ge nog mee terug naar Amandine voor een laatste?'

'Allez vooruit', snauwt Surplace. Hij moet niet echt gepraamd worden.

't Begint morgen toch maar na de middag hé.'

'Eentje kan er nog bij.'

Schaakmat

Dag 01

Op de allereerste dag van het grote theaterschaakstuk golft er een schaterlach als een schampere ola door de tribune op het Conscienceplein in Walrave-Bad. Er blijken maar 49 hokken op de grond gekalkt te zijn: 7 x 7! Iemand ziet het, wijst, en plotseling wordt er alomtewezen, geteld, gegeesticuleerd. En gelachen.

Surplace sterft zowat ter plekke, ten prooi aan al die verwijtende blikken en wrange opmerkingen. Er valt namelijk nu onmiddellijk niets aan te verhelpen: het 49-hokkige schaakbord strekt zich middels kalklijnen over de totale beschikbare oppervlakte uit. De grimmige spotlach van een reuzengebuit. Er valt onmogelijk iets bij te kalken. Er is geen plaats meer. Groter

bewijs van onkundige meet- en rekenkunde bestaat niet. Of is het verstrooidheid? Surplace is totaal verslagen; hij denkt zelfs niet eens aan verzachtende omstandigheden. Luc en Bernard grijpen ontsteld met beide handen naar hun hoofd. Hoe is dit mogelijk!?

Het wordt dus een debuut in mineur voor toneelkring de Sint-Jorisgilde. De geschreven pers rimpelt en kreukt al op voorhand van plezier en leedvermaak. Mediameisjes en –jongens verlaten haastig het strijdperk om zich van hun taak te kwijten. De burgemeester en zijn gevolg dalen ontstemd de tribune af. Dat zal een staartje krijgen! Ook het volk druipt ginnegappend af. Aan het eind van de dranghekkenconstructie krijgt iedereen zijn centen terug van secretaris mevrouw Persoon en haar man, boekhouder meneer Norbert. Dat gaat gepaard met de nodige pasgeldherrie en een vaag gemompeld ‘excuus’ of ‘sorry’. Bovendien komen in ijltempo donderkoppen als ongewenste zwangerschappen opzetten; weldra saust het hemelwater wellustig neer, begeleid door knalgele wapperende bliksemserpentes. Paraplu’s en parasols schieten als paddenstoelen uit de schaakgrond.

‘Hier zit nog de mogelijkheid tot een damspel in’, denk ik wrang. ‘Damned!!’

Geen sprake dus van het ‘hercalculeren’ van dat bespottelijke schaakberd. De Koninklijke Sint-Jorisgilde staat schaaklustig uitgedost maar in complete wanorde beduusd op dit badnatte slagveld en vlucht dan halsoverkop onder de baldakijnen en naar de tribune, verslagen door onweer. De feestelijke avondsessie wordt na kort overleg tussen Luc, Bernard en mezelf uiteraard ook afgeblazen. Daar hoeven we niet lang over na te denken. We trekken ons als geslagen honden terug in Bij Amandine, minus Surplace, die totaal ontredderd aangekondigd heeft dat hij zich gaat ophangen aan zijn eigen ruggengraat en spoorloos verdwenen is. Voorzitter Luc is gaan redden wat er nog te redden valt bij zijn schoonbroer.

Dag 02

De Vlaamse feestdag. De leeuwenvlaggen wapperen. Na regen komt zonneschijn. Een blakende zon spettert oogverblindend over de daken van Walrave-Bad. In de vroege voormiddag zendt de toneelkring er een ploeg vrijwillige doe-het-zelvers in werkplunje op uit. Ze sluipen de plaats des onheils op om het reddingsplan ten uitvoer te brengen. Een groot zeildoek wordt als een mantel der vergetelheid over het aanstootgevende hokkenraster gedrapeerd. Surplace zelf blijft onzichtbaar, maar ze kunnen wel het materieel gebruiken dat hij achter de tribune heeft nagelaten. Ze treffen er ook nog zes lege blikken Leffe aan.

Amper is de allereerste theaterconfrontatie omstreeks 15 uur eindelijk van start gegaan, of regisseur Bernard krijgt via zijn oortje te horen dat Surplace de daad bij het woord heeft gevoegd. Een van zijn leerjongens heeft hem thuis in zijn tuin aangetroffen, in een lasso gevangen met het hoofd vooruit in bidhouding leunend tegen een beukenboom.

'Mijn koninkrijk, maar nog in geen honderd jaren!'

'Eén voor allen, allen voor één!'

Minutenlang staart de regisseur perplex en wezenloos naar zijn stukken van mensen op het Conscienceplein. Daarna brengt hij onze oortjes op de hoogte; Luc en ikzelf staan immers voortdurend in verbinding met hem. We schrikken ons een bult en kijken elkaar verbluft aan. 'Nog meer onheil?' oppert Lore.

Ik knik en vertel haar hikkend wat er gebeurd is. Ze slaat haar handen voor haar mond en blijft de verdere voorstelling zo zitten. De vrouw van Luc barst in snikken uit; hij heeft haar ook geüpdatet. Bernard en ikzelf beslissen ijlings de premièrepartij door te laten gaan, om de schade aan ons blazen toch enigszins te beperken. Na het beleefde applaus omstreeks 16 uur 15 dalen we met doodgraversgezichten de tribune af. Nog voor de avondsessie belegt het bestuur van de Sint-Jorisgilde een spoedbijeenkomst in Bij Amandine. Er wordt alleszins niet meer geschaakt vandaag, zoveel is zeker. En de komende dagen wellicht evenmin.

Dag 03

'We zouden zwart kunnen laten winnen.'

'Ja: ten teken van rouw.'

'Of zwijgend schaken.'

'We moeten toch iets doen.'

'Of niets.'

'Dat zeildoek gaat het niet houden.'

'Het is ook slordig. We zijn precies een jeugdbeweging. We hebben alleen nog piepschuim te kort.'

'Al dat werk... '

'En die kleren!'

'Ik weet het ook niet meer.'

'Het seizoen is naar de vaantjes. We hebben niks!'

'Surplace gaat het niet meer doorvertellen.'

Dag 04

Sapperloot staat nu echt schaakmat. Zijn Daniëlla en zijn schaakmaat Checkmate zijn verdwenen. Ze zijn het laatst gesignaleerd de avond ervoor, in tearoom Tilly aan het plein in Walrave-Bad. Samen? Allicht, ongeveer iedereen van de kring was daar in de omgeving na het vreselijke bericht. Het wordt bevestigd. Natuurlijk waren ze samen.

Hoe hard iedereen ook op ze staat te wachten, de vermisten dagen niet op. Het lijkt alsof een aantal plagen van Egypte de toneelgilde bezocht hebben.

‘Dat hebben we zien aankomen’, foetert Bernard. ‘De hufter! Hij heeft ze dus eindelijk ook echt geschaakt!’

‘Mat’, zucht Luc tegen zijn schoonbroer. ‘We blazen alles af.’

De schepen van Toerisme haalt zijn schouders op: ‘Jammer, verdorie. Zo’n mooi project!’

De burgemeester van Walrave vindt het ondertussen welletjes. Hij gebiedt terstond de afbraak van de baldakijnen en de tribune. Een halfuur later rukt ook een ijploegje aan om de dranghekken weg te slepen en de gekalkte hokken op het plein weg te spuiten. Auto’s kunnen weer betalend parkeren.

Naweeën

‘Ja, het is een denksport hé ... ‘

‘Hij heeft verdomme zijn eigen koningin geschaakt!’

‘Ewel merci ! Van in ’t zwart gesproken... ‘

‘En weet Sapperloot nu al van meer?’

‘Het schijnt dat ze ergens in ’t Brusselse samen hokken, den Tsjech kent overal de weg hé.’

‘ ... en vooral de achterpoortjes... ‘

‘Ja, Sapperloot moet een brief gehad hebben.’

‘Hm... die Freya... ‘

‘Wat is er van dat kind?’

‘Hebt ge dan geen ogen in uw kop?’

‘Ah... ja ja... nu ge ’t zegt... zou Sapperloot ook... ?’

‘Maar hij heeft zijn overplaatsing naar de provincie gevraagd.’

‘Ewel: juist daarom. Dat kind zit meer hier in de streek dan in de ola!’

‘Aula, het is: aula.’

‘Hela, betweter!’

‘We hadden beter voor het damspel gekozen: iedereen gelijk, iedereen even plat.’

‘Ja, maar sommigen liggen nu ook plat hé.’

‘Verdomme ja: vooral Surplace!’

‘Heeft die geen brief achtergelaten? Eh... zo’n zelfmoordbrief?’

‘Nee. Er is niets gevonden. Hij was wel depressief.’

‘Hij dronk toch ook serieus.’

‘Dat kan ermee te maken hebben.’

Sapperloot, slachtoffer en tweedeklasreiziger, is zelfs niet op de begrafenis van Surplace te zien. Hij vraagt ook overplaatsing naar de provinciale kantoren: die dagelijkse trein naar de hoofdstad ziet hij niet meer zitten. Toch blijft het Communicatiekind nog enkele zittijden lang met hem communiceren. Ze denkt misschien dat hij nog iets kan betekenen in verband met haar acteer carrière. Ook de overspelige Daniëlla en Checkmate ontbreken op Surplaces teraardebestelling. Voor de rest is de hele toneelgilde er. Ik ben er uiteraard ook bij, komende van de Vlaamse Noordzeekust. Als vreemde eend in de bijt kies ik een plek buiten de zomerzonstralen die door de brandglazen gefilterd worden – het is een kerkelijke dienst. De schoorvoetende surplacende offerandegang duurt lang: gevelschilder Surplace, drankorgel eerste klas, is een populaire pion geweest op het grote schaakbord in deze kleine wereld. Alleen: hij kwam dit keer niet echt goed in het stuk voor.

Ikzelf, schrijver van Schaakmaat, oude studiemakker van Luc Lepla, voorzitter van de Koninklijke Sint-Jorisgilde uit Roeselare, blijf met Lore nog de volle veertiendaagse aan zee. Ik parkeer nu onze auto op het Conscienceplein, waar de kalklijnen van een eenmalig spel nog vaag zichtbaar zijn. Bernard en Luc hebben afscheid van mij genomen nadat ze nog eens de schepen van Toerisme en de burgemeester opgezocht hebben. Ze zullen binnenkort een nieuw stuk kiezen voor het volgende seizoen van de Koninklijke Sint-Jorisgilde.

‘En hierna?’ vraagt Lore.

‘Na Walrave-Bad?’

‘Ja.’

‘Zwitserland?’ opper ik.

Herfsttij

Het debacle blijft aanslepen voor de toneelgilde. Bij de Provincie kan nu uiteraard geen subsidiedossier meer ingediend worden. De gulle gift van de Stad Roeselare moet voorzitter Luc Lepla terugstorten. Een eenmalige opvoering van de schaakproductie op zeildoek aan zee volstaat niet voor dit dossier. En het cadeau van het gemeentebestuur van Walrave-Bad bestaat uit een factuur in plaats van de beloofde steuncenten. Het plaatsen van dranghekken, baldakijnen en tribune plus het verwijderen van de kalklijnen annex het derven van parkeerinkomsten: voor rekening van de gilde, echt en onvergolden verklaard. De schaakplunjes, waar zo ijverig aan geknipt en geborduurd en gestikt en genaaid is, hangen nu zinloos in diverse kleerkasten, klaar voor de motten en de tand des tijds. De Koninklijke Sint-Jorisgilde staat volledig schaakmat: er is geen stuk voor dit seizoen (niemand wil nog Schaakmaat in Roeselare spelen, uit respect voor de dode materiaalmeester Surplace), er is geen rooie duit en er is de vreselijke afgang van het project, waar de persmuskietjes van de kust en Midden-West-Vlaanderen zo gretig van hebben gesmuld.

Vanuit Kortrijk kan ik Luc Lepla en de zijnen alleen maar mijn medeleven betuigen. En mijn spijt, omwille van het stuk. Het gebeurt immers niet zo vaak dat verenigingen kiezen voor mijn stukken, hoewel twee ervan bekroond zijn met toneelschrijfprijzen, een ervan zelfs tweemaal. Luc nodigt me andermaal uit op een etentje – eerder een rouwmaaltijd –, want hij kan me onmogelijk financieel vergoeden voor de geleverde prestaties. Ik gedraag me hoofs, wuif de geldelijke opmerkingen en schuldgevoelens weg en inviteer hem zelf op een avondmaaltijd in Kortrijk, waarbij het op z'n Dutch ieder voor zich is. Hij accepteert de omgekeerde uitnodiging en de voorwaarde.

Ondertussen ben ik wereldburger geworden. Waarom niet... Zwitserland is niet zo ver. Met de auto is het best te doen. Ik heb het er al met Lore over gehad. Laten we eens gek doen. Laten we een citytrip naar het dure Zwitserland ondernemen om deel te nemen aan de protestbeweging tegen PowerPoint. We lopen kans dat we zowel uitgelachen als heilig verklaard worden bij vrienden en kennissen, maar dat kan ons zoals gewoonlijk geen moerschelen.

To Mr. Dauwe, Eric
Author

You have recently been accepted as an official member of the 'Anti PowerPoint Party.'

Congratulations.

You are now a part of a global movement which will get the ball rolling.

Tell your friends about this, too. Just simply forward them this link <http://www.anti-powerpoint-party.com/participate/become-a-member> and no matter where in the world they are, they can participate in this planetary movement.

Thus, we'll become the fourth biggest party in Switzerland very soon and then the PowerPoint disease can no longer be ignored by the media. Our message will finally land on CEO's desks from the planet's biggest companies, as well as on Bill Gates' desk.

You recently became an international Belgian member of the APPP. We invite you to join our annual gathering of party proponents in Swissôtel Zürich on Sunday 26 October 2014. You can find more info (reservation, enrolment, costs, meals, program) on our website. You and your partner are welcome, and... there will be no boring PPP's!!

(Leiecourant)

Heb je ook genoeg van slaapverwekkende, onoverzichtelijke of felgekleurde PowerPoint presentaties? Dan kun je nu lid worden van de Anti PowerPoint Party (APPP). De Zwitserse APPP ziet zichzelf als vertegenwoordiger van zo'n 250 miljoen mensen wereldwijd, die elke maand saaie bedrijfspresentaties moeten geven of uitzitten, maar tot nu toe nog geen politieke stem hebben gekregen. Het doel van de beweging is onder andere om wereldwijd het aantal saaie presentaties te verminderen. Ook willen ze dat mensen zich niet meer hoeven te verantwoorden als ze geen gebruik willen maken van presentatiesoftware. Het gaat de partij dus niet zozeer om PowerPoint als programma, maar wel datgene waar een PowerPoint presentatie voor staat. De partij gaat zich in eerste instantie vooral richten op presentaties waarbij de aanwezigen het gevoel hebben dat het nutteloos was. Ze hebben berekend dat door de tijdverspilling jaarlijks zo'n 350 miljard euro verloren gaat.

Om zoveel mogelijk aandacht voor hun zaak te krijgen heeft de oprichter van de beweging ervoor gekozen om van de APPP een internationale politieke partij vanuit Zwitserland te maken. Dit is mogelijk omdat in het Zwitserse systeem iedereen ter wereld lid kan worden van een politieke partij.

Iedereen die wil, kan zich kosteloos aanmelden. De partij wil zo'n 33 000 leden verzamelen en daarmee de vierde grootste partij in Zwitserland worden. "Hoe meer mensen erover spreken, hoe meer verandering er zal komen", zegt oprichter Matthias Pöhm.

'Gaan we?'

'Wat houdt ons tegen?'

'Het is nog twee weken. Tijd genoeg om een en ander met de kinderen af te spreken. En op

mijn werk kan ik het ook regelen.'

'Ik heb die vrijdagavond de 24ste wel nog dat etentje met Luc Lepla. We prikten al tweemaal een ander tijdstip; nu kan ik geen derde keer meer... '

'O, jullie beiden gezellig onder elkaar?'

'We houden het beperkt tot ons tweeën. Het zal niet echt een feestmaaltijd zijn. Hij heeft wroeging dat hij me niets heeft kunnen betalen.'

'Maar toch dat etentje?'

'We betalen ieder voor zich. Daar heb ik op aangedrongen. Die ene opvoering van Schaakmaat aan zee zal me mettertijd wel via Sabam iets opleveren.'

'Waar gebeurt die schranspartij?'

'Ik reserveerde een tafel voor twee in de St.-Cornil in Aalbeke. De beste côte à l'os van Europa. Om van de Irish coffee nog te zwijgen.'

'Maar je moet de volgende dag wel naar Zwitserland rijden. Het is meer dan 700 kilometer.'

'Jij doet toch ook een stuk hé, Lore? Roeren in de benzine... spiegelschrift... niet moeilijk.'

'Dat betekent niet dat jij een stuk in je kraag mag hebben.'

'Zwijg me van stukken.'

'We zullen Hanne en Marius moeten verwittigen; misschien willen ze wel iets van ons dat weekend. We brengen op zaterdagen toch soms Wilma en Leo naar de turnles? Sarah vormt geen probleem: die heeft opnames heel dat weekend – dat weet ik uit het hoofd.'

'Ik bel of mail ze wel. Of ze duiken zelf nog op.'

Het volgende halfuur besteed ik aan het informeren van ons nageslacht. Marius, die zelfstandig begeleid woont op twintig kilometer van hier, zal extra een beroep moeten doen op verpleging en familie­zorg, hoewel Lore naar mijn inschatting hem wel weer zal verwennen met een thuisgekookte lekkere maaltijd die hij naderhand kan microwaven. Hij komt immers vaak in de week­ends even naar zijn ouderlijk huis terug. Sarah is als eindredacteur voor televisie gewoontegetrouw druk met opnames voor haar productiehuis. Haar week­ends lopen constant ge­vaar. Ze woont in Brussel en komt bij voorkeur in de loop van de week even overwaaien. Tweeling­zus Hanne en haar vriend Frank vormen geen probleem. De kleinkinderen Wilma en Leo palmen volledig hun weekend in, hetzij bij ze thuis hier in Kortrijk, hetzij op ver­plaatsing bij ettelijke gelegenheden of kennissen en vrienden met gelijkaardig grut in de aanbieding. Overal krijg ik de goedkeuring voor een paar dagen Zwitserland. We moeten

er eens uit zijn, Lore en ik. Maar bij de reden van de verplaatsing schieten ze in de lach. Vader is nu nog altijd zijn wilde haren niet kwijt. In 1977 ondernamen we met de trein een trouwreis naar Zwitserland (een jaar na datum – in de hete zomer van 1976 regende het 20 seconden lang, net toen we in feestverpakking naar het stadhuis stapten); vier decennia later tuffen we hoogstpersoonlijk naar een protestmeeting in datzelfde luxelandje waar referendums de dienst uitmaken.

Het Zwitserleven

(online encyclopedie)

zwitserlevengevoel

Onbekommerd en onbezorgd gevoel, vooral na het pensioen, gebaseerd op het vertrouwen dat men een in financieel opzicht onbezorgde oude dag tegemoet gaat.

Gevonden op <http://anw.inl.nl/article/zwitserlevengevoel>

Vooraleer ik naar Zwitserland rij als militant van de APPP, duik ik even onder in het wereldberoemde vleesrestaurant St.-Cornil in Aalbeke, deelgemeente van Kortrijk. Luc Lepla rijdt er ook rechtstreeks heen, kwestie van elkaar de vrijheid te gunnen om eender wanneer de bieren te pakken. Je weet maar nooit. Ervaren drinkebroers zijn zo lucide om voorbehoedend te werken.

We zijn vroeg genoeg om een duotafeltje in een hoek toegewezen te krijgen. Een sloffende garçon die bijna over de wallen onder zijn ogen struikelt, komt onze bestelling opnemen. Bij een royale Picon vertel ik Luc over het mailbericht van de APPP. Eigenlijk kent hij het verhaal al. In de loop van de werkzaamheden rond Schaakmaat heeft zijn regisseur Bernard immers zo'n PowerPoint presentatie gegeven, waarop ik toen uitvoerig doorgeboemd heb. Terwijl ik aan het vertellen ben, besef ik dat Luc op vrij korte tijd eigenlijk een goeie vriend is geworden, ondanks de afstand in de tijd. Het lijkt alsof veertig jaren met één zucht van de accordion ineengekrompen zijn tot een halfjaar. (Weliswaar met de nodige wanklanken, als ik ons schaakstuk meereken). Na een halve Picon voel ik me zelfs al bereid deze complete 'schranspartij' voor mijn rekening te nemen, ondanks de afspraak. Thuis heb ik ook al, ter voorbereiding van deze rouwmaaltijd, twee minuscule neutjes whisky in mijn keel gekapseisd. Ik heb wat te doen met Luc. Waar is hij nu nog voorzitter van?

‘Morgen tuf ik dus richting Jungfrau en Matterhorn.’

‘Hoelang...’

‘Ik reken een dag. Iets meer dan 700 kilometer. Zürich ligt eh... vooraan. Tamelijk vlakbij, bedoel ik.’

‘Met de vrouw?’

‘Yep.’

‘Is zij ook lid van de partij?’

‘Dat zien we nog wel. Zover zijn onze gesprekken nog niet gevorderd.’

‘Je klinkt al als een politicus.’

‘Ha ha.’

‘Hoe zit dat met de Zwitserse neutraliteit?’

‘O, die telt alleen maar als andere landen België binnenvallen hé. En Zürich is altijd al een podium voor protestbewegingen geweest. De dadaïsten zaten er. En Lenin.’

Ik zwijg over de begraafplaats van James Joyce, want ik weet niet hoever Lucs letterkundige belangstelling nog strekt na al die jaren schoolvosserij in het secundair onderwijs.

‘Hoelang blijf je?’

‘Een paar dagen. Wellicht keren we dinsdag of woensdag al terug. Ik ben eigenlijk geen berg-type. Geef mij maar zeeën, woestijnen en weidse vergezichten.’

‘Ooit was ik op reis in Zwitserland’, vertelt Luc, ‘en we probeerden foto’s te nemen hoog in de bergen, maar bij thuiskomst bleek geen enkele ervan gelukt: militaire zone. Alles was blanco gebleven.’

‘Ja, het schijnt dat de bergen in Zwitserland dooraderd zijn met gangen vol met militaire toestanden. Zoals de *white cliffs* in Dover. Neutraliteit? Mijn voeten. Israël, land van melk en honing? Zwitserland, sneeuw en chocolade? Bommen en granaten, ja! Hoe heiliger het land, hoe hoger de staat van paraatheid. En overigens: de banken regeren de wereld.’

Ik stoot mijn glas om, dat gelukkig al tot op de bodem geledigd is. Wanneer ik even met mijn blikken door de St.-Cornil zeil, merk ik dat de zaal al voor een flink stuk volgelopen is.

‘Nog een Picon? Of laten we de wijn al aanrukken?’ vraagt Luc.

‘Zo vlak bij de grens met Frankrijk? Nog een Picon hé.’

‘Oké. Staan ze veel in de omgeving?’

Dat ‘staan’ is in de lage streken hier een staande uitdrukking voor: is er veel alcoholcontrole van de politie? Iedereen met café-ervaring snapt onmiddellijk de inhoud van dat holle werk-

woord, vooral wanneer de periode van oud en nieuw nadert.

‘Nog meer naar de grens toe. Hier zullen ze ons wel met rust laten. En de cafébazen zijn gewoonlijk op de hoogte; die verwittigen hun klanten.’

Ik zoek de toiletten op, terwijl Luc even verdwijnt ‘om een luchtje te scheppen’. Wanneer ik terugkeer, zie ik dat onze kelner gekloond is. Er evolueren nu minstens vier exemplaren doorheen het vleespaleis. Daar is Luc ook terug, gerookt en gezond. Hij hoest kort.

‘Zo vlug terug? Je moet er nog stevig aan sleuren.’

‘Het waait; de helft verdwijnt zo. Ex-rokers kunnen het niet laten erover te praten, hé?’

‘Daar heb je gelijk in’, beken ik. ‘En soms snak ik nog altijd naar het ding zelf.’

Die tweede aperitief is een kort leven beschoren.

‘Hoe maak je het anders nog, Luc? Met de Sint-Jorisgilde, bedoel ik.’

‘Tja... niemand heeft nog veel zin om naar de kust te gaan. Ach, wrang grapje, niet op letten. We proberen ook iemand te vinden om Surplace te vervangen. Decors... rekwisieten... meubels... verf... : het moet allemaal gebeuren hé.’

‘Hebben jullie al een stuk gekozen voor volgend seizoen?’

‘Na onze fiasco moet het een kaskraker zijn. We zijn de brochures nog aan het napluizen.’

‘Dat zal dan geen stuk van mij zijn. Ik schijn eh... nogal moeilijk te zijn.’

‘Volkstoneel trekt... wel, trekt volk hé’, zegt Luc, terwijl hij omwille van zijn eigen opmerking in de lach schiet.

‘Sommige amateurverenigingen krijgen tien keer meer volk over de vloer dan de professionele theatergezelschappen’.

‘Wijzelf hebben gemiddeld 300 toeschouwers per opvoering.’

De garçon met de donkere lauwerkransen onder zijn ogen brengt ons de côte à l’os en de fles rode wijn. Even zijn we zoet met vlees en bloed.

‘Smakelijk.’

‘Laat het smaken. Op eh... vijftien ontbrekende hokjes.’

‘God zit in het detail.’

‘De duivel ook.’

‘Walrave was de hel.’

‘En zeggen dat ik soms zo hevig naar de zee kan verlangen.’

‘Dat is bij mij al wat bekoeld.’

‘Dat onweer had vast en zeker ook roet in het eten gegooid mocht alles in orde geweest zijn.’

Die kalklijnen zouden misschien weggespoeld zijn. Eh... afgespoeld.'

'Misschien. Maar iedereen zag wel eerst die 49 hokken, dedju.'

'Gelukkig joeg de regen ze naar huis.'

'De pers heeft er godverdomme weer van gesmuld. Gelukkig zitten er in onze knipselmappen ook andere verslagen.'

'Op de renaissance van de Sint-Jorisgilde!'

We tikken onze glazen wijn tegen elkaar.

'En op de APPP!'

In de St.-Cornil groeit het geroezemoes aan. Zo is het al vele middagen en avonden geweest in deze Vlaamse vleeshalle vlak bij de taalgrens. Als de getijden van de Noordzee. Hier, op dit vasteland van vlees, wordt het woord vlees en het vlees woord. De zee is blauw, het land kleurt rood. Aalbeke: het is even slikken bij de naam. Maar 'aal' ('mestvocht' volgens de lexiconologische encyclopedie, ook bekend in het West-Vlaamse dialect: 'ale voer'n': bemesten) is net zo goed 'ale' (licht bier volgens diezelfde bron, cf. ook pale ale e.d.) Maar Aalbeke-bij-Kortrijk is de hoofdstad van de côte à l'os en de Irish coffee. Daar kan geen culinaire snob-journalist tegen opbiggen.

Na twee Irish coffees communiceren Luc en ik nog enkel via zinsneden en gebaren. Buiten ons besef om zijn we acteurs geworden in een draak van een stuk waarin ieder personage groot gelijk heeft.

'Wij eten vooral vis de laatste jaren', deel ik Luc mee, maar wanneer ik helemaal opkijk van mijn Ierse koffie zie ik dat hij er niet meer is om mijn gezonde mededeling in ontvangst te nemen. Hij is weer gaan paffen, voor de derde keer. Ik schuif mijn stoel achteruit en ga hem achterna naar de longkankerluifel aan de zijkant van de St.-Cornil, waarbij ik slechts tweemaal iets moet mompelen of gebaren omdat ik iemand hinder.

'Ah, heimwee naar de Gauloises, Eric?'

Luc staat in een heksenkringetje waar af en toe rooksignalen uit opstijgen. Men schuift wat op om de medeverslaafde een plek in de arena te gunnen. *Zij die gaan sterven, groeten u.*

'Potverdorie... goed geheugen... weet jij nog dat ik Gauloises rookte?'

'Ja ja. Zonder filter. Het schijnt dat rokers en koffiedrinkers een goed geheugen ontwikkelen.'

'Eh hoe heheuh'n', giechelt voor de miljoenste keer op z'n West-Vlaams een van de mederooksters onder de luifel. 'IJ 'eef 'n hoe heheuh'n!'

Op dat ogenblik word ik zo moe als een hond.

‘Sigaret, Eric?’ Luc houdt me zijn halflege pakje voor.

‘IJ ‘eeft lang ‘aar’, stelt een andere vrouw vast. ‘Past-op as j’em vuur heeft.’

‘Dan wordt het vlees haar!’

‘Ha ha ha!!’

De humor ontgaat me volkomen. Met een vernietigende blik opzij buig ik me wat om Lucs vuurtje in ontvangst te nemen. For old times’ sake.

‘1972: Als de rook om je hoofd is verdwenen’, zeg ik tegen iedereen en niemand in het bijzonder.

‘Boudewijn de Groot’, broemt een oudere man.

Ik knik tevreden en inhaleer diep, zo diep dat het lijkt alsof de rook mijn tenen bereikt. Het duizelt me voor de ogen; even moet ik steun zoeken met mijn ene hand op de vensterbank onder de luifel.

‘Eentje kan geen kwaad’, zegt Luc. Zijn metaalachtige stem komt van ver. ‘Ça va? Je ziet wat bleek om je neus.’

‘Verdorie, Luc: wat zit hier in? Roeskruid?’

‘IJ is al alfhaar, hi hi hi!’

De vleesetende vrouwen duwen nu simultaan hun peuk uit in de reusachtige asbak op de vensterbank en verdwijnen weer naar binnen.

Zo diep als de rook mijn vege lijf infiltreert, zo diep is mijn wanhoop plotseling. Ik beseft dat ik de komende dagen, weken weer zal moeten ontwennen.

‘Negen jaar... ‘

‘Maar morgenavond al zit je in de ijle berglucht. Vroeger zou je zelfs tafelpoten gerookt hebben. Of spinazie in krantenpapier.’

‘Toen Boudewijn de Groot nog zong... ‘

De derde trek aan mijn sigaret brengt troost. Ik kikker er van op, voorwaar. Het leven kan mooi zijn op een vrijdagavond: rood vlees, rode wijn, Irish coffee, een Belga. Er rest nog tijd genoeg voor vis, noten en magere kaas.

Ik neem een hap uit de avondwind die door Aalbeke blaast en duik dan met Luc weer onder in het vleselijke, schuimende Vlaamse horecaleven van de St.-Cornil. Het zit er niet in dat we van hieruit recht naar huis rijden. Het wordt ofwel een alcomobiele nor, ofwel een avondbrasserie in de stad. We staan schaak, maar we zijn nog niet mat. Wij niet!

Haatliefde & Herfstzomer

Zwitserland: ik haat het en ik hou ervan. Zijn pedagogen. Zijn talen. Zijn referendums. Zijn sneeuw. Zijn dooi. Zijn chocolade. Zijn ski's en zijn enkelbreuken. Toen Lore en ik er ooit op zomerse trouwreis gingen, naar kanton Graubünden (wat bezielde ons?), regende het de helft van de tijd. De andere helft zagen we elkaar amper door de mist heen.

Wikipedia – de vrije encyclopedie

Zürich staat ook bekend als plaats voor vrijdenkers. Lenin verbleef hier in de tijd voor de revolutie in Rusland, en het dadaïsme is hier ontstaan. Zowel de Ierse schrijver James Joyce als de Duitse Nobelprijswinnaar Thomas Mann liggen in Zürich begraven. Op cultureel gebied zijn er vele musea. Met name het Kunsthaus heeft een breed erkende collectie.

E403

Dafalgan

E42

E411

E25

E29

Nurofen

A31

A4

A35

E25

Dafalgan

A3

A1H

Duttweilerstrasse

Hohlstrasse

Aussersihleranlage/Bäckeranlage/Feldstrasse

Aussersihleranlage/Bäckeranlage/Stauffacherstrasse

Stauffacherbrücke

Selnaustrasse

Stockerstrasse

Dreikönigstrasse

Talstrasse

Tiefenhöfe

Van de city van Zürich naar Swissôtel in de Schulstrasse is het hooguit een kwartier rijden, in noordelijke richting, naar het stadsdeel Oerlikon. Wanneer we eindelijk uitstappen, snuif ik eenzelfde geur als toen ik als elfjarige van de slaaptrein naar Melchtal stapte voor een 'sneeuwklas'. Ik ben die nooit vergeten. Het is exact dezelfde. Maar ik kan die moeilijk beschrijven. Metaal + ijle lucht + zoet zilverpapier? Ik vrees dat ik uitgelachen word als ik dat aan iemand vertel. *Je hebt gewoon een verstobde deus, ban!*

General

The Swissôtel Zürich opposite the Zürich Oerlikon railway station offers panoramic views of the Swiss Alps and free access to the wellness and fitness area on the 32nd floor including a pool. There is a tram stop right across from the hotel and the centre of Zürich is reachable within 10 minutes. By train Zürich Airport is reachable within 5 minutes and Zürich Main Station within 7 minutes. It's only a 10-minute walk to the Zürich Trade Fair and the Hallenstadion event location. The hotel offers traditionally furnished rooms with all the facilities one would expect of a top 4 star hotel. The hotel has 2 restaurants serving seasonal and gourmet cuisine, as well as a cosy lounge bar and a summer terrace. In the lobby you will also find a bakery, a hairstylist and a coffee shop. The Amrita Fitness centre with its panoramic views over the city and the surrounding mountains includes a pool, a jacuzzi, a sauna, a steam bath and a fitness room. Massages and beauty treatments can be enjoyed as well.

Restaurant

The Szenario offers à la carte dishes or a selection of business lunches in a casual bistro-style atmosphere. Open Monday to Sunday - 06:00 to 24:00. Personalized service in a tasteful and relaxed atmosphere distinguishes the Dialog from other restaurants. It is the ideal place in Zürich-Oerlikon for a fine dining experience and a candlelight dinner. Choose from a selection of daily specials, seasonal monthly menus or à la carte dishes. Open Monday to Friday 11:30 to 14:00 and 18:00 to 22:00. Closed Saturday and Sunday. Edison Lounge & Bar is everyone's favourite. In the evening it is a place where an international clientèle meets for an after-work drink. Sip an exotic cocktail from the exciting beverage menu or enjoy your favourite drink while listening to soothing tunes. Open from 11:30 to 24:00 Monday to Friday and 16:00 to 24:00 Saturday and Sunday.

Room

The rooms are medium in size and decorated in bright summery colours. All rooms offer a very good standard of comfort and have been recently renovated. The bathrooms which are decorated in marble, are also in a very good condition.

Lobby

The large, modern lobby is well furnished and offers ample leather seating. The lobby which has been entirely redecorated incorporates a number of shops and maintains an international atmosphere.

Exterior

This is an imposing building which towers over the surrounding shopping centre.

Area

3 kms to city centre; 4 kms to the airport (Zürich); 90 kms to the airport (Basel); 1 minute walk to the nearest metro station (Oerlikon); close to the station (Oerlikon); 1 minute walk to the nearest bus stop; 1 km to the nearest fair site (Messe Zürich).

Het is niet anders dan in Bulgarije, Turkije, Hongarije, Cornwall, Marokko, Tunesië, Kreta, Brighton of de Côte d'Opale: bij aankomst in een hotel moet je meer lezen dan je lief is. Poëtische non-fictie. De bijsluiter bij Swissôtel vormt daar geen uitzondering op. Wat bij brand? Tot hoe laat te ontbijten? Wat niet te missen? Waarvoor uit te kijken? En vooral niet te vergeten?

Terwijl Lore zich van deze taak kwijt, en begrijpelijke Westerse talen in de bijsluiters van het hotel opzoekt, verorber ik in de badafdeling van onze hotelkamer stiekem nog een inslikbare Dafalgan, om bruisgeruis te vermijden en deze citytrip niet te verpesten. Ik hoest hardop terwijl ik Fathers Little Helper uit zijn omhulsel duw. *White, not yellow*. Ze hoeft het echt niet te horen. Vanochtend heeft ze zonder commentaar mijn verzopen kop gemonsterd. Ik heb acht uur in het marteltuig genaamd 'auto' doorgebracht, roerend in de benzine, spiegel-schrift ontcijferend, van flessen plat water lurkend die zij mij aanreikte, sporadisch een bruis-tablet drinkend of een pil slikkend die zij mij aanreikte, happend in een boterham met kaas die zij mij aanreikte, terwijl een kegel van Irish koffie gemixt met het vintage aroma van rode wijn tot tegen het plafond van onze auto wolkte. Respect voor haar, de stilzwijgende. Zij die niks zegt over mijn etentje (verkleinwoord!) met Luc Lepla. Zij die begrijpt dat het debacle met Schaakmaat er diep ingehakt heeft. Zij die mij het ochtenduur vergeeft waarop ik poorten en deuren geruisloos probeerde te openen. Zij die mij acht uren lang – twee plaspauzes inbegrepen – zonder een woord van verwijt de auto besturen liet van het westen van het koninkrijkje België tot in Centraal-Zwitserland. Respect.

Ik klap een raam open. Zoet zilverpapier. IJle lucht. Metaal. Ik ben in Zürich, Zwitserland. Ik ben zot. Zij ook. Het gaat weer. Mijn hoofd wordt helder en mijn hart tikt als een Zwitsers horloge. Ik heb zin om Luc Lepla in Roeselare te bellen: 'Kom je morgen schaken in Zwitserland?' Duits en Engels zal ik spreken. Als een overtuigd internationaal en Belgisch lid van de APPP zal ik me gedragen. Waar mijn Duits hapert, zal mijn Engels invallen. En Lore kent Spaans. Ik krijg weer dorst. Zürich moet die lessen. Ik pak het miniflesje Bretzi uit de welkomstmand op het tafeltje en schroef het dopje eraf. Ondertussen raadpleeg ik de stadsgids van Zürich. En kijk nou!

Lindenhof

Het Lindenhof is een rustig, groen pleintje op een heuvel in het westelijke deel van de oude stad. Vroeger stond hier een Romeins kasteel, waarvan je de overblijfselen nog steeds kunt zien. In 1747 vond men hier een grafsteen uit de 2de eeuw met daarop de oudste vermelding van Zürich of 'Turicum', zoals de stad in de Romeinse tijd heette. Het kasteel bleef tot de 9de eeuw bestaan, tot Lodewijk de Duitser het vernietigde. Van op het plein heb je een mooi zicht over Zürich. Lindenhof is een populaire verzamelplaats voor schaakspelers.

'Er moet een grappige god bestaan', zegt Lore. 'Zo een die bomen in de weg zet om mensen tegen te laten rijden, boterhammen op hun beboterde kant op de grond laat vallen, een bril zoekmaakt terwijl die voor je neus ligt, bananenschillen rond laat zwerven in verband met humor en... mensen niet doet geloven in stom toeval.'

'... of juist wel, maar dan stevig.'

'Wat bedoel je?'

'Dat toeval niet bestaat.'

'Je gelooft er niet in?'

'Nee. Of net wel helemaal. Ik weet het niet.'

'Ik weet het wel.'

'Ja?'

'Ik lieg altijd.'

'Schitterend.'

Het is een herfstzomer. Celsius gaat vreemd. We besluiten om niet eerst het hotel te verkennen. We vatten 's avonds Zürich bij de kraag en gaan per elektrische fiets dineren in restaurant Au Premier, in de oude stad, op de Bahnhofplatz. We gaan voor de Züriger Geschnetzeltes (Züri-Gschnätzlets), het bekendste Zwitserse gerecht, bestaande uit kalfsvlees in room- en wijnsaus. Lore kookt al geruime tijd uit de gezondheidsboeken van Pascale Naesens; dit wordt dus een zware zonde. Zoals de St.-Cornil in deelgemeente Aalbeke.

'Maar we bevinden ons wel op neutraal terrein.'

'De Zwitserse Wacht bewaakt ook het Vaticaan.'

'Nou dan.'

‘Hoe zit het voor morgen?’

‘Ik merkte dat aan de deuren van de conferentiezaal in Swissôtel een dagprogramma uit-
hing.’

‘Moeten we er dan een werkdag van maken?’

‘Daar laat ik je vrij in, hé. Eerst vlechtbrood en muesli. Pik overdag misschien een of andere
receptie mee. Ik denk ook niet dat ik daar de hele dag op een luisterstoel blijf zitten.’

‘Ga je je kenbaar maken?’

‘Iedereen krijgt onvermijdelijk wel iets opgespeld. Ik sta alleszins op de lijst, want mijn in-
schrijving is betaald een dag nadat het mailbericht in mijn inbox arriveerde.’

‘Moet je het woord voeren?’

‘God beware me. Ik ben maar een hele kleine pion op een heel groot schaakbord.’

‘Misschien vragen ze je om de Belgische voorzitter van de APPP te worden. Wie is er hier
eigenlijk de baas?’

‘Matthias Pöhm. Een software-ingenieur die gaandeweg seminars begon te geven in ver-
band met verbale overtuigingskracht, lichaamstaal en slagvaardigheid nadat hij daar in de
beginjaren negentig van de vorige eeuw een heel nare persoonlijke ervaring mee had. Een
vijftiger, momenteel. Hij woont hier in Bonstetten, bij Zürich.’

‘Wat is zijn probleem met PowerPoint?’

‘Hij wil er toe komen dat iemand die geen PowerPoint gebruikt bij een presentatie, daar niet
op aangekeken of afgerekend wordt. En hij vindt PP presentaties saai, storend, tijdrovend,
zelfs papierverslindend en dus zinloos. Ze gebeuren in het halfduister en je krijgt net dezelf-
de koek op papier gepresenteerd, terwijl een schimmige figuur voortdurend irritant in de
omgeving van het scherm beweegt. Maar zijn aversie tegen PowerPoint is eigenlijk maar een
onderdeel van zijn project. Hij geeft al jaren seminars over hoe te overleven als woordvoe-
rend individu tegenover een luistergroep. Hij heeft zelfs een publicatie waarin hij probeert
vrouwen verbaal weerbaarder te maken ten opzichte van mannen. Maar hopelijk hebben we
hier niet te doen met het type zedenprekers zoals die in Amerika voor volle zalen optreden.
Bij sommige filmpjes en proza op zijn site heb ik toch wel bedenkingen. Maar ik kan verkeerd
zijn.’

‘Een nobel doel, voorwaar. PowerPoint en vrouwen.’

‘*Präsentieren Sie noch oder faszinieren Sie schon? Abschied vom betreuten Lesen.* Dat is een
van zijn boeken waarin alternatieven geboden worden voor PowerPoint presentaties. Weg

met het betuttelende begeleide lezen. *Frauen kontern besser. So werden Sie richtig schlagfertig* is dat vrouwenboek van hem. Eh... boek voor vrouwen.'

'Kontern?'

'Scherp antwoorden. Pareren.'

'Ah. Ruik ik hier een vleugje LSP? De schimmige Leading Success People van weleer, waarvoor zich persoonlijke drama's hebben voorgedaan? De LSP floreerde even toen wij jong waren. Nou: jonger. Maar er zijn moorden en zelfmoorden van gekomen.'

'Dat zullen we morgen kunnen ontdekken. Als blijkt dat het om retoriek van één leidersstem gaat, annex cd- en boekenverkoop en de hele santenkraam, dan ben ik weer foetsie. We hebben Hitler al gehad.'

'En Bart De Wever.'

'Yep.'

'Een eenthemapartij lijkt me zo beperkt. Wat als inderdaad PowerPoint van de markt verdwijnt?'

'Triomferend rondbazuinen dat het doel bereikt is en opdoeken.'

'Dan is er niets meer... '

'Het proces is altijd leuker en spannender dan het product.'

'Ja, een kerstcadeau heeft ongeopend inderdaad meer glans.'

'Nog een Grappa di Barolo in de lounge? We hebben nog een halfuur voor die dichtgaat.'

'Zullen we zat zijn? En jij hebt slaap nodig.'

'Van 2 cl sterven we niet.'

Vanuit de lounge van Au Premier hebben we een mooi zicht op de Bahnhofstrasse. Het is een zachte herfst, met lange diepe remsporen van de zomer.

'Op twintig, dertig minuten hiervandaan zit Matthias Pöhm nu misschien zijn retoriek voor te bereiden', opper ik. 'In your face, Bill Gates!'

'Je klinkt als een militant met gemengde gevoelens', zegt Lore.

'Ooit liep Lenin hier ook rond.'

'Ik sms de kinderen even. Het is nog net geen elf uur.'

'Oké, doe ze de groeten. Zeg dat we nog net niet zo zat als een zwitser zijn.'

'Vanwaar zou dat komen?'

'Een zwitser was een huursoldaat, denk ik.'

'Ik hoor liever: zo zat als een patat. Hoe was het in de St.-Cornil?'

Hill 60

Daar loopt hij. Hij is het wel degelijk: Rik Wostyn. Hij is toch al jaren dood? Hij heeft zelfs de 60 niet gehaald. Ik wel. Of heb ik dat ooit verkeerd begrepen? Stond ik niet ooit voor zijn graf, waar hij onder een uniforme witte zerk ligt in het grote gesneuvelde leger van God? Het is hem echt. Hij zegt niets. Natuurlijk zegt hij niets: hij stottert altijd. Dus stottert hij nooit. Schitterend.

Hij is nog geen haar veranderd. Zijn spuuglok ligt à la Adamo over zijn voorhoofd. Daaronder prijkt een uitgesproken neus. Hij moet altijd onraad ruiken met zo'n indrukwekkende pief. Rik is een meester in het correspondentieschaken. Hij voert een officiële titel. Hij is de 56ste beste schaakspeler in België. Ik weet dat hij een schaakspel met ivoren stukken heeft en een dure Swatch horloge draagt aan zijn rechterpols.

Rik zegt plotseling: 'Zwitserland toont zich weerbaar zonder agressief te zijn.'

Hij stottert niet; zijn stem klinkt omfloerst in mijn oren, alsof ik duizelig ben en van plan ben het bewustzijn te verliezen.

'Dat weet ik', antwoord ik. 'Geen enkele foto lukt hier. De Canon van Lore is werkeloos.'

'Jullie zaten nochtans in de frontlinie daarnet.'

'Hé?'

'De Bahnhofstrasse vormt het westelijk front van Hill 60.'

'?'

'Je bent er toch 60? Checkmate kent de weg naar de heuvel.'

'Eh... '

Maar wat doet in hemelsnaam Rik Wostyn hier... en waar ben ik?? Ik ontwaar licht op een vreemde plek. Dit kan niet. Onmogelijk. Ik raak in paniek, worstel met mijn voeten en benen en armen met vreemd aanvoelend textiel en ga ijlings rechtop zitten. Naast mij hoor ik kreuken. Ik tast voorzichtig. Lore. Een geruststelling.

'Is het al... Heb je... Eric?'

'Droom... ' mompel ik.

Ja: Zürich, ook nog waar. Diep zuchtend vlij ik me weer neer. Hill 60? Verdomde Groote Oorlog. Ik hoop dat het waait vandaag. Ik hou uit de grond van mijn hart van waaier. Hier, waar alle geluid en lawaai luxueus gedempt is, hoor ik niets. Straks wordt dat het eerste wat ik doe: de gordijnen wegschuiven om aan de boomkruinen af te lezen of en hoe hard het

waait. (In mijn laatste actieve jaar aan de hogeschool verongelukte in de donkerste der novemberdagen mijn derdejaarsstudente Virginie. Ze werd op haar fiets meegesleurd door een auto. Het was een meisje met talent voor stilte en stijl. Elke zucht van de wind of eender welke storm noem ik nu Virginie – een onverklaarbare gewoonte. Maar krijgt wereldwijd ook niet elke storm van betekenis een meisjesnaam? Alleen een kerststorm in Vlaanderen werd de vorige december met de naam Dirk gedoopt. Wie bedacht dat in hemelsnaam?)

Waait het soms in Zwitserland? Ze moeten hier bijvoorbeeld wel een dooiwind hebben. Zo een die de sneeuw witte trouwjurk van de bergen afhaalt. Virginie. Op de Dag van de Fluitende Wind moet de sneeuw zwart worden en gorgelen de goten en buizen alom, terwijl bergbeekjes zich klaterend naar beneden haasten.

‘De appelschudder is al langs geweest’, deelt Rik Wostyn me mee. Hij staat met zijn rug naar me toe, maar toch zie ik hoe hij in een peer hapt.

‘Nee’, zeg ik, ‘ik droom.’

Lore rijst knipperend met haar ogen tegen het licht overeind uit een berg textiel wanneer ik de gordijnen open schuif. Oktober is de maand met het minste aantal dagen neerslag in dit natte Zwitserland. Vandaag is het grijs en droog.

‘En? Twee meter sneeuw?’

‘Geen vlok.’

‘Klaar voor de protestbeweging?’

‘Met al mijn power.’

‘Heb je je Duits opgepoetst?’

‘Wellicht gebeurt er veel in het Engels. Dat hoop ik toch. Misschien zijn er nog vertegenwoordigers uit andere landen.’

‘Eerst nog vlechtbrood en muesli.’

‘Doe mij maar een Engels ontbijt.’

‘Maar van worst kennen ze hier ook wat, hoor.’

‘Zouden er hier nog APPP’ers overnachten?’

‘Brr... een internationale samenzwering.’

‘Middagmaal inbegrepen.’

‘O nee. Klokslag twaalf uur Zwitserse precisietijd word je in de leeuwenkuil gegooid, zoals bij de LSP.’

Er zijn vertaaloortjes voorzien voor de niet-Duitstaligen. De goeroe zelf is namelijk voortdurend aan het woord, in zijn moedertaal. Er zijn ongeveer driehonderd aanwezigen. De conventie van de APPP is geen leeuwenkuil, maar een onemanshow van Matthias Pöhm. Hij verwelkomt iedereen, vermeldt even uitdrukkelijk de buitenlandse gasten (er zijn er zeven, wijzelf inbegrepen) en steekt dan in zijn ratelduits en praktisch zonder zijn lippen te bewegen van wal. Het wordt een staaltje van wat hij allemaal kan; hij doorloopt het hele gamma van verbale overtuigingskracht, lichaamstaal en slagvaardigheid. Een vlotte man met een air van Zwitserse vlekkeloosheid over zich. Zoals ik hem op vele YouTube filmpjes zag en hoorde. Ik mag hem en ik mag hem niet. Over de struikelblok PowerPoint zelf valt eigenlijk bitter weinig te melden, tenzij dat de APPP dat een struikelblok vindt. Het staat allemaal al in de pamfletten, de boeken en op het internet.

Lore is meegekomen naar de conferentiezaal. Hoewel ik stevig betaald heb voor deze dag, wisselen we na anderhalf uur al veelbetekenende blikken met elkaar uit.

‘Het wordt tijd voor Zwitserland’, fluistert Lore me toe, haar oortjes verwijderend. ‘Vind je niet?’

Ik knik.

‘Na de middag kan het zeker alleen maar erger worden?’ fluister ik terug. ‘Ik vrees dat het verder alleen maar een Pöhm-dag wordt.’

‘Een ouderwetse betoging ware leuker geweest.’

‘Bij de eerstvolgende pauze muizen we er vanonder.’

‘Oké.’

Matthias Pöhm is ondertussen aanschouwelijk bezig met een fles water, die hij geleidelijk uitgiet op het podium. Het betreft een van zijn vele ‘demo’s’, ofte ‘demonstrations’, zoals hij het op z’n internationaals op zijn flip-over schrijft. Op zulke momenten schiet de camera-ploeg van een tv-zender in actie, terwijl Pöhm ondertussen ook ononderbroken gefilmd wordt door zijn eigen ploeg.

‘Het enige leuke hieraan is dat er in geen velden of wegen PowerPoint te bespeuren is. Ook lekker ouderwets’, fluister ik.

‘Een aanwijstokje ontbreekt nog.’

‘Het Lindenhof interesseert me wel, waar de schakers samenkomen, je weet wel.’

‘Dan kunnen we daar naartoe. Ik neem mijn Canon mee.’

‘Nog even de straf hier uitzitten; misschien komen we op de Schweizer Radio und Fernsehen.
Vlaams auteur gespot op conventie APPP in Zwitserland.’

‘Je bent nog altijd mediageil hé!’

Het leukere moment moet eigenlijk nog aanbreken. Vlak voor de aangekondigde pauze lopen er twee grote harige rode rottweilers de conferentiezaal in. Op hun beide flanken is in hun vacht het embleem van Apple geschoren: de bekende appel met de hap eruit (of erin?). Wauw. De ploegen van Pöhm en van de nationale zender schouderen andermaal hun camera’s. Opgezet spel? Een extraretorische truc van de spreker? Protest tegen een protestbeweging? Of een associatie met de kruisbooglegende van Wilhelm Tell, de Zwitserse versie van Robin Hood? Dat laatste ware een geslaagde grap. Maar waar blijft M-man Bill Gates?

‘Goed hé!’ roep ik naar Lore, die inmiddels uit haar stoel is opgesprongen. ‘Straks zoekt Batman hier naar binnen met een Swatch om zijn pols!’

Een deel van de zaal barst in lachen uit; anderen veren ook verontrust uit hun stoelen op. Sommigen kijken om, naar de half geopende toegangsdeur tot de conferentiezaal: verschijnt hier straks een wilde schutter die met één maaibeweging de APPP decimeert? Is hier verdorie de veiligheid wel verzekerd? Er is nog meer gelach, geroep en gestommel: vlak na de rottweilers komen er nu nog twee honden binnen, twee vale greyhounds, met de vier deinnende kleurrijke vlaggen van Microsoft op hun gladde kont geschilderd. Alweer wauw. De vier concullega-viervoeters drentelen heen en weer, hier en daar aan iets of iemand of elkaar snuffelend. Paniekgilletjes planten zich door de zaal voort.

‘Security! Sicherheit!’ wordt er geroepen. Grap? Performance? Demonstration?

Doet Matthias Pöhm nu wat? Is dit weer een van zijn slagvaardige stunts? Een staaltje van lichaamstaal? Hij staat roerloos op het podium toe te kijken. De camera’s van zijn getrouwen blijven filmen. Ook de ploeg van de Schweizer Radio und Fernsehen neemt nieuwe posities in. Hier gebeurt wat.

‘Ik denk niet...’ zegt Lore.

Ze kan haar zin niet afmaken. Er ontstaat harder gegil en indringender geroep. Ik zie Matthias Pöhm nu als de weerlicht van het podium vluchten, de coulissen in. Enkele mensen van op de eerste rij volgen hem. Iemand struikelt bij het trapje en hinkt de goeroe vloekend achterna.

‘Ja maar... Dat is... Dat is toch niet...’ Meer krijg ik er ook niet uit.

De toeschouwers kijken ontzet om, duiken angstig onder hun stoel, gooien zich op de grond, schreeuwen en vloeken. Wij krimpen ook in elkaar. Jakkas. Hoe erg is dit?

‘Blijven filmen!’ schreeuwt iemand van de SRF-ploeg.

Vier onherkenbaar gemaakte figuren in legerstock outfit en bivakmuts lopen de zaal in, gooien her en der stinkbommetjes, strooien flyers in het rond, schreeuwen in het Duits leuzen en slogans waarin we alleen de woorden ‘power’ en ‘anti’ herkennen, fluiten of roepen dan de honden terug en verdwijnen daarna ijlings weer. De actie neemt nauwelijks een minuut in beslag. Het is een beangstigend en hallucinant tafereel geweest. De passage van de AAPP aka PPP is niet onopgemerkt gebleven.

De Sicherheit van het hotel verschijnt nu eindelijk achter in de zaal, waar ook Matthias Pöhm en de zijnen ondertussen opduiken. De chaos wordt bezworen, maar het ongenoegen over de veiligheid is groot. Opstandig gemompel en protestant gekakel vullen de conferentiezaal van Swissôtel. De pamfletten van de Pro PowerPoint Partei worden tot proppen gebald en begeleid door Schwyzerdütsche verwensingen driftig weggegooid. Mensen komen overeind van de grond en gaan zitten bekomen op hun stoelen. Men laat glazen water aanrukken. Rustige vlekkeloze Zwitsers worden verbolgen rood aangelopen driftkoppen en tasten naar pillen en sigaretten. Pöhm staat er bedremmeld en verslagen bij. Zijn slagkracht lijkt gebroken. Even zie ik hem toch in de lach schieten.

‘Gaat het?’

Lore knikt.

‘Tijd om ‘m te smeren hé?’

‘Zeker weten.’

‘Wat een feest! *Vlaams auteur door bloedhonden verscheurd in Zwitserland.*’

Matthias Pöhm waadt nu naar voren, laverend tussen de stoelenchaos en de strooibriefjes door. Hij gaat het podium op, ondertussen zichzelf een microfoontje toedienend. Als we het goed begrijpen, gaat de conventie van de AAPP vanmiddag pas om 15 uur verder door. De receptie is door deze onvoorziene omstandigheden afgeschaft. Bij de collectieve lunch straks trakteert de partijkas wel met een extra glas chocoladejenever. *We laten ons echter niet doen. De AAPP heeft bewezen een belangrijke beweging te zijn, gezien de felheid van de actie waarmee de tegenstanders hebben gereageerd. De AAPP staat nu wel degelijk op de kaart!*

We verlaten de plek waar we hadden kunnen sterven en gaan terug naar onze hotelkamer.

‘Het had net zo goed een echte aanslag kunnen zijn. Ze zagen er... echt uit.’

‘Ja, eigenlijk wel akelig.’

‘Of denk je dat het opgezet spel is?’

‘Een reclamestunt? Opstootje om aandacht te trekken?’

‘Precies.’

‘Geen idee. Die Pöhm zag er eerst aangeslagen uit, maar vlak daarna stond hij alweer te lachen, merkte ik. Ik heb alleszins geen zin meer in die collectieve lunch, al heb ik er voor betaald. En chocoladejenever fietst er bij mij niet in.’

‘We vinden wel een of andere Kneipe voor een lichte maaltijd, richting Lindenhof. Laten we de elektrische fietsen van het hotel nemen.’

‘Prima. Het is prachtig grijs weer.’

In Brasserie Lipp eten we Alpenpasta, een soort gegratineerd gerecht van aardappelen, pasta, kaas, room en uien, met appelmoes. Daarna fietsen we lukraak in de oude stad rond, in het hart van Zürich, in de mooiste winkelstraat van Europa, de Bahnhofstrasse, in smalle steegjes, in Rathaus, aan de Limmat rivier, in het oude havenkwartier Schipfe, tot we in het Lindenhof uitkomen. Dat ligt in Kreis 1, Altstadt. Het is een oude Romeinse en Karolingische plek boven op een heuvel in het historisch centrum van Zürich. We zijn er gisteren (en vandaag alweer) toevallig al vlakbij geweest: ten westen van het Lindenhof bevindt zich de beroemde Bahnhofstrasse. De autovrije groene oase is uit toeristengidsen bekend voor zijn uitzicht over de oude stad en de Limmat, zijn stenen tafels, zijn kruisboogstand, zijn bowling, zijn lindebomenpark, een sprekende fontein en drie grote straatversies van schaakborden. We remmen.

We remmen voor schaak.

Dit zouden Luc Lepla en zijn Sint-Jorisgilde moeten zien. *Vlaams auteur van Schaakmaat in ballingschap tussen drie reuzenschaakborden in Zwitserland.*

‘Hier even halt houden hé?’

‘Als er maar geen honden komen die denken dat dit een kegelspel is.’

De drie borden zijn bezet. Een aantal zondagmensen staan of zitten toe te kijken en mompelen af en toe wat tegen elkaar. De zes spelers die momenteel elkaar partij geven, zijn allen oudere mannen. De schaakstukken komen tot op kniehoogte.

Dauwe, Eric – Autobiografisch schaakprofiel. Een leven op het veld van eer, bijwijken. In de jaren 80 van de vorige eeuw doe ik aan correspondentieschaken met Bart L., die aan de universiteit van Leuven een verhandeling schrijft over mijn toenmalige boeken (vooral dichtbundels). Duur: 1 jaar. Frequentie: 1 brief per week, wederzijds. Resultaat: remise. Het wordt – uiteraard – een vinnige partij. Daarna speel ik wereldbekende wedstrijden na en oefen ik op vijf borden ineens. Een tijdlang ga ik met een vriend op café zitten schaken. We worden te vaak gehinderd door pottenkijkers. Beginjaren 90 bezoek ik tweemaal Hongarije. Daar ondervind ik de sterkte van wie schaakt. Op mijn veertigste schaf ik me een schaakcomputer aan. Ik lees de roman Dame Gambiet van Walter Tevis, die ik voor een krant recenseer, en Een Schaak-Novelle, van Stefan Zweig. Ik raadpleeg ook vaklektuur. Daarna valt het stil. Ik voer lange jaren niets meer uit op het veld van eer. Medio eerste decennium van het nieuwe millennium laait de oude liefde weer op. Ik schrijf de young adult roman Breinmeid, waarin schaken een belangrijke rol speelt. De duiven die erin figureren, dragen namen van wereldbekende schakers.

(‘Dertien duiven hadden van Jasdora een naam gekregen: Fischer, Aljechin, Buburin, Capablanca, Kasparov, Euwe, Botvinnik, Spassky, Karpov, Leko, Anand, Kramnik, Morozevich. Ze herkende elke duif aan zijn karakter. Ook de pikorde waarin het gevederde parkvolkje aantrad, vertelde voldoende: Fischer schreed altijd voorop, Karpov en Kasparov volgden in de tweede linie, hem links en rechts flankerend, en met iets meer schroom kwam dan de rest. Vele keren al had Jasdora de voedertijd van de duiven gadegeslagen. Ze woonde immers in de omgeving van het park, twee straten ver.

‘Wil je ze alfabetisch horen of in de volgorde van het voederen?’

Romy en Barrebartle keken elkaar even met grote ogen aan.

‘Eh... gewoon,’ koos Romy dan.

‘Nou, dat kan ook. Hier gaan we: Aljechin, Anand, Botvinnik, Buburin, Capablanca, Euwe, Fischer, Karpov, Kasparov, Kramnik, Leko, Morozevich, Spassky, dat zijn ze allemaal.’

‘Zeg: dat was wel alfabetisch, hé,’ merkte Barrebartle op.’

Door het schrijven duurt het nog een tijd vooraleer ik weer aan schaken toekom. Tijdens de laatste twee jaren aan mijn Hogeschool voor Lerarenopleiding doceert een collega-filoloog ook het nieuwe keuzevak Schaken. Er is aanvankelijk wat tegenstand, er wordt stilletjes de spot mee gedreven, maar het is een succes: een vijftiental studenten toont interesse. Om-

streeks 2013, bij het verlaten van de actieve arbeidsmarkt, leer ik mijn kleinkind Wilma schaken. Ze is dan vier jaar. Het lukt. Daardoor neem ikzelf de draad weer op. Ik stop nieuwe batterijen in mijn schaakcomputer, haal mijn andere speelborden boven (hout, glas, ivoor, Hongaars) en schrijf bovendien het theaterstuk Schaakmaat.

‘We staan op Hill 60’, zeg ik tegen Lore. ‘Hier wordt gestreden.’

‘Waarom 60?’

‘O, een stomme droom vannacht. Iemand zei iets daaromtrent. Dat ik 60 ben. En iets met een heuvel. Laat maar zitten.’

‘Dromen zijn niet altijd bedrog hé.’

‘De Alpenlucht kan je doen hallucineren.’

We doen onze fietsen op slot en naderen nieuwsgierig.

The Guinness Book of Records

De belangrijkste zaken gebeuren vaak buiten beeld. Neem een groepsfoto, waarbij iedereen gedwee ‘cheese’ bekkend ‘naar het vogeltje’ moet kijken op verzoek van de fotograaf. Eén individu (de verstrooide professor van de familie, de stouterik van de klas die straks nog gestraft zal worden) volgt de kudde niet en gluurt opzij, want daar gebeurt het. Niemand anders heeft het gezien. Of neem een gedicht, waar het belangrijkste tussen de regels gezegd en gezwegen wordt. Lees maar, er staat wat er staat. En toch.

We staan toe te kijken op de schaakoorlog die op de Lindenhofheuvel woedt. We kiezen voor het middelste bord, omdat daar iets minder toeschouwers zijn. De klassieke stukken zien er hier ook leuker en duidelijker uit dan bijvoorbeeld de experimentele piramidevormen op een ander bord.

‘We moeten ook ooit nog eens naar Rotterdam, naar het Schaakstukkenmuseum.’

‘Eerst Zürich afwerken, Eric. Als jij ergens bent, wil je altijd ergens anders naartoe. Onrust.

Tiens: het is bijna drie uur. Zou die Pöhm alweer in actie gekomen zijn?’

‘Kijk: nog één zet met zijn paard en het kan zover zijn, tenminste: als de ander hier niet oplet. Benieuwd of ik gelijk heb.’

‘Kopenhagen staat ook nog op mijn lijstje.’

‘Hop, paardje, hop! Hij doet het!’

‘Die herfstkleuren hier zijn prachtig: groen, geel, rood. En wat een uitzicht! Maar vind je niet dat er hier een eigenaardige geur hangt, Eric? Eerder... een reuk, zou ik zeggen.’

‘Ik zou het niet weten, Lore. Of heeft een van die schaakpaarden een scheet gelaten misschien? Het is nu eenmaal een spannend spel, bijna oorlog.’

Plotseling komt er opvallend meer volk opdagen, in één gulp. Iedereen verzamelt zich om de speelborden heen. We worden bijna op de velden C1 en D1 geduwd.

‘Wat is hier nu gaande?’

‘Ruiken ze misschien dat iemand op het punt staat te winnen?’

‘Het is zondag hé. Meer volk op straat...’

Er wordt plaats gemaakt voor twee mannen en een vrouw met klemborden, oortjes en een indrukwekkend fotoapparaat. Ze komen uit het nabije gebouw van de vrijmetselaarsloge Modestia cum Libertate (M.c.L.) en worden op de hielen gezeten door niet minder dan drie cameraploegen. De groepjes toeschouwers laten ze eerbiedig voorgaan. Om hun hals hangt iets officieels aan een wit lint. Op hun revers dragen ze het insigne ‘Guinness Records’. Ze communiceren in het Engels, zowel onderling als met enkele mensen van hier.

‘Ah! Het Guinness Book of Records is hier, verdorie! Dat zullen een soort van beëdigde gerechtsdeurwaarders zijn, die als jurylid optreden. Even vragen wat er aan de hand is. Het gaat alleszins al niet om blindschaken of simultaanschaken.’

Ik haal diep adem, wend me tot de man vlak naast mij en haal mijn oude Schoolduits boven. Tot mijn verbazing nodigt hij me uit hem in het Engels aan te spreken. Dat doe ik dan ook met grote vreugde. Het blijkt inderdaad om een recordpoging te gaan, met de bedoeling om in het Guinness Book of Records te komen. De drie ‘record adjudicators’ moeten hier oordelen of er sprake is van een wereldrecord en of het Guinness World Records certificaat overhandigd zal kunnen worden.

‘Welk record moet er hier gebroken worden?’ Lore mengt zich ook in het gesprek.

Ik waag me aan een zacht grapje, hopen dat mijn buurman een Züricher is: ‘Schaken met het mooiste uitzicht, perhaps?’

Het antwoord van onze informant is nog veel grappiger. Met een bloedernstig gezicht en in min of meer perfect Stiltonengels legt hij ons uit dat de kniehoge schaakstukken op de drie speelborden voor ons gemaakt zijn uit respectievelijk Emmentaler, Appenzeller en Gruyère. Zwitserse kazen dus.

‘Zie je wel!’ roept Lore uit. ‘Die reu... Die geur!’

Ik kijk de man ongelovig aan. Hij meent het. Geconcentreerd volgt hij alweer het spel. Nu begrijp ik ook waarom die schaakstukken er allemaal zo bleekjes uitzien, zelfs de 'zwarte'. De 32 stukken gelijken qua kleur goed op elkaar. Ik merk nu dat op het speelbord waar wij voor staan de 'zwarte' klassieke stukken gewoon een brede zwarte halsband om hebben, waar een koebel aan hangt. Op het bord met de piramidestukken is het 'zwarte' legertje van grote S'en op de vlakken voorzien. De S van Schwarz. Hun top signaleert wat voor stuk ze zijn. Op het derde bord steken de 'zwarte' stukken allemaal een zwartgemaakt handje vooruit, alsof ze een hand willen geven.

Voor de tweede keer in mijn leven sta ik verbijsterd voor een levensgroot schaakbord.

Waar blijft toch de weemoedige geur van kaas, die dag en nacht door een bries van de fabriek over de velden naar de rivier wordt gevoerd? (K. Schippers, Beweegredenen).

'Menen ze dat hier werkelijk?' opper ik hardop, meer tot mezelf dan tot Lore. Ik monster de 'record adjudicators' in hun lelijke Engelse pakken. Vooral de vrouw is er erg aan toe: ze is gehuld in zo'n spuuglelijke Wimbledongroene rok tot op haar enkels met daarboven een paarse mannenblazer plus iets op haar hoofd wat voor een vlot hoedje door moet gaan, gestut door een knot die als een drol aan haar achterhoofd plakt. Absoluut geen koningin.

'Kaasschaak', lacht Lore. 'Nog nooit vertoond. Een trio van kaasschaak!'

'Dat kan toch onmogelijk in het Guinness Book komen... tenzij dat de spelers elk stuk dat ze verliezen ook op moeten eten. Hotdogs vreten... Pinten salamanderen... Het bestaat.'

'We zijn in het land van de raclette en de kaasfondue hé!'

'Ik begrijp nu ook waarom we op weg naar hier zoveel spandoeken en reclameborden voor de drie bekende Zwitserse kazen passeerden.'

'Emmentaler zet Emmentaler schaak, ha ha! De koning is een kaaskop.'

'Op elk bord bevindt zich één soort hé. Zo zei die man het toch.'

'Gelukkig is het geen smeerkaas.'

Rechts van ons klinkt applaus, bij het piramidebord. Gruyère heeft gewonnen van Gruyère. Twee mannen geven elkaar een hand. Enkele anderen zetten de stukken weer in slagorde klaar. Verse krachten zullen zich met elkaar meten. Kaas naar e4.

De Engelse Guinness-delegatie haast zich naar het piramideveld. Kaas antwoordt e5.

'De klassieke openingszetten', mompel ik. 'Zuivere zuivelproducten.'

'Die pion ziet er al wat geraspt uit', wijst Lore. 'Hij heeft te veel met zijn voeten over de grond gesleept.'

De vrouw van de Guinness-jury neemt nu een foto.

'Say cheese!' wordt er gelachen.

Dan wordt er plotseling niet meer gelachen.

Lindenhof Arena

Het geroep zwelt aan, lijkt de heuvel op te komen en wordt geschreeuw vlakbij. Mensen nemen dat geschreeuw over en stuiven plotseling uiteen. Een golf van paniek rilt eensklaps door het park. De spelers en de schaaktoeschouwers bij de borden draaien zich verstoord om en doen dan het ogenblik daarna net hetzelfde, met open mond en gesperde ogen. Het Lindenhofpark wordt in één klap weer een Romeinse arena, waar gillende mensen in een dichte wirwar door en over elkaar heen lopen en vallen.

Tijdens een van de edities van het Kampioenschap van Zürich, een jaarlijkse wielervedstrijd begin oktober die voor het laatst in 2006 werd gereden, verscheen er plotseling een ringstaartmaki op de weg. Maar dit is veel erger.

Er is een leeuw in opgedaagd.

De leeuw uit Daniël in de leeuwenkuil was er zo een.

De leeuwen in de Romeinse arena's waren zulke.

De leeuw die naast Alexander de Grote staat afgebeeld, is er zo een.

Het is een Indische leeuw, ontsnapt uit Zürich Zoo op de Zürichberg buiten de stad.

Zo'n leeuw staat er nu in het Lindenhofpark, in de arena van de schakers.

We grijpen ijlings elkaars hand en proberen duwend en struikelend het gebouw te bereiken waaruit de jury een poos geleden tevoorschijn kwam. Maar iedereen wil daar naartoe. Fiet-sen kletteren tegen de grond. Schaakstukken tolleren een eind gek weg. Kinderen huilen en krijsen. Mensen glijden uit. De cameraploegen, die midden in het park even heldhaftig blijven staan om te filmen, worden door een tsunami van vluchters omver gelopen. Er wordt in het Duits, Engels en Frans gevloekt en getierd. Een lid van het organiserende schaakcomité steekt brullend een sleutel in de lucht en probeert zich wanhopig naar voren te worstelen tussen de wriemelende massa aan het gebouw van de vrijmetselaarsloge. We proberen hem

te volgen, in het zog van de Guinness-jury, maar botsen tegen een muur van ruggen en angstig omkijkende gezichten op. Meertalige bevelen en verwensingen weerklinken.

‘Opzij! Opzij! Die deur moet open! Ik heb de sleutel! Opzij! Opzij!’

‘God in de hoge hemel!!’

‘Niet duwen! Je maakt het erger!’

‘Laat die man door! Laat in hemelsnaam die man hier door!’

Een zwerm mensen vlucht ook ijlings de kleine steegjes heuvelafwaarts in, of in de andere richting, de heuvel over. Sirenegehuil en zwieplichten naderen nu die smalle straatjes rond de heuvel. Er is bijna geen doorkomen aan; mensen hollen als mieren kriskras door elkaar. Een dierenambulance en een mini-jeep klauteren de andere kant van de heuvel op, voorzien van veeartsen met verdovingsgeweren. Ondertussen komt de leeuwin in actie, eerst langzaam, daarna snel, zoals het een roofdier past. Nadat ze van haar aanvankelijke verbazing over zoveel verzameld mensenvlees is gekomen, loopt ze op de schaakborden af (waar al de mensen samentroepen die kleiner van stuk zijn) en begint dan een ware ravage onder de stukken aan te richten. De meeste liggen al op de grond, gesneuveld, maar de rest mept ze met krachtige slagen van haar voorpoten groggy. Dan neemt ze er een aantal bij de strot, schudt die heftig heen en weer en gooit ze daarna bij de rest van haar trofeeën. De schaakoorlog woedt in volle hevigheid, maar zij is duidelijk de koningin. Zij heeft er kaas van gegeten.

Nadat de sleutelman voorrang heeft gekregen, is het Lindenhofpark boven op de heuvel in een mum schoongeveegd en ademt het interieur van het vrijmetselaarsgebouw de sfeer van de Romeinse catacomben waar ooit (in de tijd van ‘Turicum’?) de eerste christenen als leeuwenvoer gevangen werden gehouden.

Op de heuvel zijn alleen de schaakstukken nog de willoze slachtoffers van de Indische leeuwin. Een mini-jeep in camouflagevlekken hobbelt weldra het terrein op. Even later gaat er een rilling door de koningin der dieren, waarna ze zich tussen de gemolesteerde Zwitserse kazen te slapen legt. Aldus sneuvelt een poging om een Guinness World Record te vestigen: het Driekazentornooi Schaken Met Kniehoge Stukken.

De mensen in het gebouw en in de omgeving van de heuvel worden door diverse hulpverleners gesust, getroost, gerustgesteld en geholpen bij het zoeken naar inderhaast achtergelaten voorwerpen. Schadegevallen worden genoteerd. Uitleg wordt verstrekt: bij het in qua-

rantaine zetten van twee zieke welpen heeft de leeuwin van de gelegenheid gebruikt gemaakt om een wandeling door Zürich te ondernemen. Eén valdeur en één schuifdeur zijn even aan 's mensen aandacht ontsnapt. De verantwoordelijke bewakers zijn onachtzaam geweest; ze zijn allebei op staande voet geschorst. Een uur later krijgen we zelf ook onze vrijheid terug. De slapende leeuwin is inmiddels naar huis getakeld.

'Nou', zegt Lore. 'Tot zover het rustige en ontspannende Zürich. Een aanslag van de PPPP in de voormiddag en een aanval van een roofdier in de namiddag. Dat is al een Guinness-record op zich. Bedankt, vrouwenfluisteraar Pöhm, dat je ons hiernaartoe hebt gelokt.'

'De fietsen hebben het ook overleefd', constateer ik. 'Godverdomme: we hadden hier ter plekke verscheurd kunnen worden!'

'Die kaas heeft ons gered. Heeft iedereen gered. Stel je voor dat dat beest eventjes onder al dat mensenvlees huisgehouden had!'

'Staat er morgen nog iets op het programma? Driemaal is scheepsrecht.'

'Drie kazen misschien, bij het ontbijt?'

We fietsen weg van de Lindenhofheuvel, freewheelend naar omlaag bollend. Gek hoe menselijke paniek op korte tijd zo ingrijpend een landschapje kan beïnvloeden.

Zürich stond een uur lang op stelten, zo vernemen we bij aankomst in Swissôtel. De Indische leeuwin, het koninginnenstuk van de Zoo, was zelfs even in de beroemde Bahnhofstrasse gesignaleerd. Het was zondag; politionele diensten en dergelijke waren in sluimermodus. Het duurde dus een tijd vooraleer a/ de boodschap voor echt en waar werd aangenomen (*'Laat me niet lachen', 'Niks beters te doen op zondag? Dit kan u zuur opbreken! Dit wordt weekendwerk!'*) b/ er actie ondernomen werd.

De leeuwin kon een tijdlang ongestoord haar gang gaan. Gestaaag liep ze door, soms in gestrekte draf, soms slenterend. De hapklare brokken mensenvlees waren zo divers voorhanden dat ze niet tot een besluit kon komen en iedereen met rust liet. Tot op Lindenhof. Misschien was dit nog een betere reclame voor het Driekazentornooi Schaken Met Kniehoge Stukken dan een vermelding in The Guinness Books of Records. Morgen, deze week en de komende tijden zou dit voorpaginanieuws zijn in de Tages Anzeiger, Andelfinger Zeitung, Der Landbote, Die Wochenzeitung, Furttaler, Glattaler, Neues Bülacher Tagblatt, Sihltaler, Zürcher Oberland, Zürcher Unterländer, en misschien zelfs in de diepgravende kwaliteitskrant Neue Zürcher Zeitung. De conventie van de APPP misschien ook...

Nog voor de avond valt, verschijnt de leeuw van het Lindenhof natuurlijk op het internet. Er is overal en altijd wel iemand die filmt. Of een bewakingscamera doet onopgemerkt zijn werk. En er waren toen niet minder dan drie tv-ploegen op de heuvel in 'Turicum'.

LIONESS HITS CHEESECHES wordt een hit.

Ontsnapte leeuw valt kaasschaak aan.

Guinness World Record verhinderd door kaasdol roofdier.

Over de eenmansconferentie van de APPP vernemen we nog bitter weinig: de lunch was een succes (de meesten hadden er immers al voor betaald), maar om 15 uur daagden er nog maar een dertigtal getrouwen op. Er waren geen schermutselingen meer geweest, meldt een van de baliebedienden ons. De politie had een oogje in het zeil gehouden.

'Zijn jullie lid van de APPP?' vraagt hij.

'Gewees', antwoord ik. Het is eruit voor ik het weet; ik heb er niet eens over nagedacht.

'In Zürich heerst vrijheid van gedachten', zegt de man glimlachend.

'... en van wilde dieren', mompelt Lore. Ik schiet in de lach en draai me om.

Even later, op onze hotelkamer, verdelen we de taken: Lore sms't zoon Marius; ikzelf de tweelingdochters Hanne en Sarah. We melden (preventief: je weet maar nooit dat ze op YouTube zonet de beelden van de leeuw gezien hebben, of van de inval van de PPPP) dat we heelhuids in Zürich verblijven, zonder gewag te maken van de wilde avonturen die ons overkomen zijn. Het valt toch niet samen te vatten. Daarna ga ik onderhandelen aan een balie die er 'ernstiger' uitziet dan de incheck- en outchecktoog: ik probeer de misgelopen lunch van vanmiddag (waarvoor ik betaald heb) om te ruilen voor een bescheiden avondmaal in het hotel. Tot mijn verbazing lukt het me: ik ben gewoonlijk een ramp als het op dergelijke onderhandelingen aankomt. Dan stuur ik Lore naar de frontlinie. Misschien heeft de baliemanager vanmorgen ook de vier woestelingen aan het werk gezien en wil hij de morele schade die mij toegebracht is, bezweren met een vervangmaaltijd.

'Rösti met zachte prei, gruyèrekaas en bovenop een lekker spiegelei', zegt hij.

'Aardappelkoek is dat', knikt Lore, die plotseling achter mijn rug opduikt.

Ik knik ook enthousiast: 'Herzlichen Dank!'

'Weer gruyère?' zegt Lore.

'Ik krijg er maar niet genoeg van. Aperitief? De avond valt; dat moet gevierd worden.'

'Het was me wel het dagje, ja.'

Bakkes

Ik hou van maandagen. Dat is altijd zo geweest. Dan voel ik extra energie. Elke week opnieuw komt dat gevoel terug, met de regelmaat van een boeddha. Hiermee sta ik waarschijnlijk haaks op zowat iedereen. Net zoals ik echt wel van 'slecht weer' hou: regen, wind, storm, boze buien. Het kan ook zijn dat ik doodgewoon ben, zoals iedereen, maar wie geeft graag toe dat hij van maandagen houdt? De uitslover? De slijmjurk? De kantoorclown?

We zijn terug uit het 'weerbare' Zwitserland sedert woensdag. Donderdag in de valavond heb ik Wilma thuis opgezocht, mijn prille vijfjarige schaakpartner. Ik ben in tijden van verjaardagen en oud en nieuw immers niet alleen haar *europa*, die dan haar bankboekje met wat euro's spekt. We spelen sedert een halfjaar en met een dappere regelmaat ook heuse partijen op het bord van het edelste spel ter wereld. Het wordt 1 – 1, een eindscore die beide partijen tevreden stemt. Ik neem me voor om volgend jaar haar broertje en wildebras Leo ook het spel te leren. Op vrijdag ben ik per trein naar Harlingen, Friesland vertrokken. We brengen er in het kader van het tweejaarlijkse evenement 'Twee vlaggen – Friesland/Vlaanderen' een kunstzinnig weekend door met een handjevol schrijvers en schilders. Lore gunt me mijn letterkundige tochten.

Nu is het alweer maandag. Ik ben moe en voldaan. Het weekend is geweldig geweest. Weidsheid van landschappen. De gezelligheid van een haventje. De grenzeloosheid van hotelkamers. Kunstgalerijen. Hollandse biertjes. Aardige mensen. Wind toe. Ik leerde de kunstschilderes Gea Koevoets kennen. Ze maakt prachtige Friese landschappen. Niet in de klassieke zin van het woord. Het zijn de enige schilderijen die ik ooit in mijn huis zou willen zien. En de Rotterdamse beeldend kunstenares Liesbeth van Ginneken, die vaak met haar talenten in hotels en openbare ruimtes aan de slag gaat. Ook haar schoenen zijn befaamd. Wij (de niet-Friezen onder ons) overnachtten in Het Heerenlogement in Harlingen, de weinige uren althans die als 'nachtrust' bestempeld konden worden. Een bekend Vlaams dichter viel bij het avondmaal op zaterdag al pardoos in slaap met zijn hoofd in zijn voorgerecht.

Het is nu zo'n Belgische maandagavond met gezellig herfstweer. Het waait zichtbaar en hoorbaar. De wind fluit langsheen de afrasteringen. Zoals in de oude jeugdboeken over de Arnhemse detective Pim Pandoer (erwtensoeper, duisternis, wind – of is dat alleen maar in mijn herinnering het geval?). Fijn zo.

Als het hier in Harlingen stormt, liggen de toeristen te schudden in hun pensionbedden.

Dat wordt dus weer even ontwennen. Gelukkig is het een maandag. En avond. Er is wat te doen. De schrijver Eric Dauwe heeft hier (n)iets te verliezen. Pauze: 'ze' zijn de spellingtesten aan het verbeteren. In afwachting krijgen we drank.

Mijn glas wijn smaakt beter als ik het in mijn rechterhand hou. Waarom ben ik in hemelsnaam ooit beginnen drinken? Om te vieren? Om te treuren?

'Dit is mijn laatste dochter,' zegt Karel. 'Ze heet Hinde'.

Even worden we door iets treurigs overmand, want we hebben samen iets gelijkaardigs gestudeerd, vele jaren geleden in de stad met de aloude universiteit. We zijn nu alumni. Zou zijn saus naar bloem smaken nu hij niet meer kookt? We schuifelen weer naar binnen om de resultaten van de spellingwedstrijd te aanhoren.

Het aulaperspectief. Hoe hoger je zit, hoe minder je blokt, hoe dieper je kijkt. Neerkijken op de ruggen van de uitslovers op de eerste rijen. De docerende prof een profje als een popje: als Mick Jagger op een te ver en te groot podium.

Ouwe studiereus Karel en zijn nazaat Hinde kan ik nergens in mijn vizier krijgen. Ik heb halfweg de aulahelling plaatsgenomen, zoals ooit, altijd, vroeger, nu.

Correct opschrijven is niet zo'n kunst als schrijven.

Zelfs spreken. Neem nou de uitspraak: 'Dit is mijn laatste dochter.' Of betreft dat een verspreking? Mislukte humor?

Ik eindig in de eerste vijf (klinkt beter dan 'de vierde'), met een last van zes spelfouten. Bij de prijsuitreiking vooraan ontwaar ik Karel helemaal bovenaan in de aula. Hij is rechtop blijven staan. Zijn Hinde zit glimlachend op de derde rij vooraan.

De oude competitiegedachte. Ik stam uit tijden waar testen nog 'ombesten' werden genoemd, of 'proefwerken'. Heerlijke vreselijke woorden.

Jean-Luc Versingel, de laureaat, steekt ongevraagd een euforische speech af, waarbij zijn stem voortdurend overslaat. Een kind zo blij als een kwetterende vogel op een tak. Het organiserende comiteetje staat er ietwat beduusd op toe te kijken.

Mijn prijs bestaat uit een belachelijk kleine gele radio en een lelijk boek over een bekend Belgisch striptekenaar. De laatste dochter en haar vader zijn inmiddels spoorloos. Jammer, want er is weer wijn. En nog meer van dat sterk fraais, toegeleverd door de organiserende provinciale televisiezender. En ik heb ietwat geëxcelleerd. Een vierde plaats is erg, onbeduidend en gedoemd om vergeten te worden, maar ook egostrelend, hartverwarmend en on-

verdacht. Tel uit je winst.

Dan pas valt het me in dat Karel niet zo lang geleden weduwnaar is geworden.

Sommige versprekingen zijn dus geen versprekingen. Hoe vreemd ze ook klinken.

Zeg nooit nooit. Lieg altijd.

Ik heb het zelf druk gehad de laatste decennia: oorlogen, overstromingen, revoluties. Maar Karels vrouw is dood.

Tijdens de tweede receptie slaag ik er in de radio (geel!) en dat kloteboek (het schijnt dat die striptekenaar tijdens de oorlog collaboreerde) ergens onbeheerd achter te laten, zodat ik die niet mee naar huis hoeft te nemen. Het is mijn offer aan Hinde, de moederloze. Zij zal die lelijke prullaria echter niet aantreffen en meenemen: ze is ondertussen immers al afwezig. Ik bel ook even Lore op, met mijn blijde boodschap: in de eerste vijf!

‘Bij de high five?’ roept ze geforceerd. Ze is duidelijk met andere dingen bezig. Het zoveelste fotoalbum over de kleinkinderen, wellicht. ‘Voorzichtig hé. Zorg dat het niet te laat wordt.’

Ik mompel iets geruststellends en duik dan weer de intellectuele drukte in.

Aflijvigheid en afwezigheid. Is correct spellen belangrijk? Hoogtepunten kunnen dieptepunten betekenen. Een cliché als een kathedraal met duivenstront op: waar zijn we mee bezig? Bloedrood was de vlag van de Russische revolutie. De felbevochten vrijheid bleek net zo vreselijk te zijn als de vorige onvrijheid.

We blijven met enkele prijswinnaars en verslagenen op de receptie hangen, die georganiseerd is door het provinciale televisiestation Focus/WTV. Zoals vaak gebeurt, gedragen de verslagenen zich als winnaars. Woorden krijgen accenten; zinnen uitroepetekens. Interpunctie is tijdens het wedstrijddictee nochtans onbelangrijk geweest. We moesten niet aan kommaneuken doen.

Oog om oog, tand om tand: blinde, tandeloze wereld.

Wat zijn we hier eigenlijk godgenageld aan het vieren?

(hippopotomonstrosesquippedaliofobie? tourettesyndroom? ideeëloos? przewalskipaard?

Boerenkoolstronkeradeel? ditjes-en-datjes? Belgenmop? münchhausen-by-proxysyndroom?

PowerPoint?)

Waarom staan we hier alcoholhoudende dranken tegen onze ruggengraat te kletsen?

Sommigen hebben wekenlang voorbereid, gestudeerd, lijsten aangelegd. Anderen geen seconde. De winnaars komen uit de categorie van de secondelozen. We vieren dus aanleg en talent, niet arbeid en ijver.

‘Het is nog maar mijn eerste keer.’ (Lode)

‘Een drukke job hé; dat belet een en ander. En dan dat kind nog.’ (Claude)

‘Maar twee dagen gestudeerd. Nou: een weekend, pakweg. En dan nog.’ (Lode)

‘Ik heb het nochtans altijd anders geleerd.’ (Claude)

‘Wanneer is dat nu weer veranderd!?’ (Lode)

‘Dat klopt toch niet?!’ (Claude)

‘Het Groene Boekje zegt het anders.’ (Lode)

‘Het Witte...’ (Claude)

‘De Dikke...’ (Lode)

‘PowerPoint heb ik juist’ (Claudine)

Ik ben een top 5’er en kan dus onbeschroomd van groep naar groep fladderen. Zo ontdek ik dat de laureaat van de provinciale spellingwedstrijd godgenageld godverdomme aan het tourettesyndroom lijdt. Een moeilijk woord: hoofdletter of geen hoofdletter? Bescheiden navraag ‘tussen de regels’ bij iemand die Jean-Luc goed kent, bevestigt mijn vermoeden.

Perfectie is saai. Steven Hawking heeft 24 uur per dag lijfelijke verzorging nodig. Esopus had een bochel en werd de vader van het fabeldicht. Homerus was blind en schiep een formidabele wereld. Erasmus leed aan jicht en hield de kamer om zijn Lof der Zotheid te kunnen schrijven. Ronsard was doof en werd de recordhouder van de welluidendheid in de Franse belletterie. Andersen was lelijk, wou de toneelbühne op, maar schreef uiteindelijk sprookjes.

‘Zo is de mens gebouwd, dat zijn ellendigste gebreken vaak de voorwaarden worden tot zijn schitterendste heerlijkheid.’

Dat laatste citaat is van Anton van Duinkerken, uit ‘De menschen hebben hun gebreken’.

Who the fuck is Anton van D.? Dat essay, of een flard eruit, prijkte in een van onze leerboeken van het laatste jaar middelbare school, ook wel ‘de retorica’ genoemd. Dergelijke ouwe-lullenkoek werd toen nog door de strot van zeventienjarigen geramd, in de jaren dat de verbeelding aan de macht gekomen was. De timing zat verkeerd. Thans ben ik vergevingsgezind... geworden.

Wat voor gebrek vertoont Matthias Pöhm (niet)?

Tourette dus, en hij drinkt verdorie nog whisky ook. De regionale zender heeft zelfs voor sterkedrank gezorgd vanavond. Lovenswaardig is dat. Zijn ze er misschien op de hoogte van dat de spellingkampioen – die niet aan zijn proefstuk toe is wat ereplaatsen betreft – ook een notoir whiskyslurper is? Hebben ze sterke vermoedens gehad dat hij hier het hoogste schavot zou halen? Ik merk dat Lode en Claude ook de wijn ingeruild hebben voor een gouden godendrankje. Claudine is al naar huis.

‘QUICK – OP JE BAKKES!’

Alles stukt even, een fractie van een seconde maar. Ik ondervind dat de meeste omstanders op de hoogte zijn van het schone gebrek van de spellingkampioen. Die staat nog immer glunderend en naglimmend met een stevige Jameson in zijn hand, die hij ten hemel heft als een gewijde kaars. Er heerst eerbied. Begrip. Wie met spelling bezig is, houdt niet van onderbroekenlol en platgoed. Ik kijk naar zijn bakkes – dat verdomde kingewas ontsiert het gelaat van vele intellectuelen, nog altijd, jaren na Castro, Che, Cat Stevens en andere pedagogen.

‘Mijn eerstgeborene is ook een prima speller,’ zeg ik, terwijl ik gelijk een whisky van het aangereikte blad pluk. Ik brei er onmiddellijk een vraag aan, richting Jean-Luc, de laureaat: ‘Heb je stevig voorbereid? Gestudeerd? Gaat het er nog vlot in, Jean-Luc?’

‘Is deze eerstgeborene hier aanwezig?’ informeert Jean-Luc, alleen mijn eerste mededeling beantwoordend. Hij richt zich in zijn volle lengte op bij het formuleren van zijn boekentaa-vraag.

Die boer saai. God maai. Maar waar skuil die papegaai?

‘POTEN EN KLOTEN!’

Enkelen draaien hun gezicht weg om het even kort uit te kunnen proesten of op z’n minst onbevangen te glimlachen.

‘Nee,’ schud ik met opeengeklemd kaken.

‘Ware het niet van dat domme streepje in New York, ik had maar twee fouten.’

‘Een streep door je rekening, Jean-Luc, ha ha.’

‘God zit in het detail, hé.’

‘Als Hij, hoofdletter, in het detail zit, dan mag jij, kleine letter, vitten.’

‘Een stom streepje te veel, verdomme.’

Ik heb wat moeite om er na de wijnvloed ook de Jameson doorheen te sluizen. Mijn lijf protesteert tegen deze vurige aanval. De whisky zoekt zich weerspanning een weg naar mijn

maag. Ik huiver.

‘Drie dagen,’ zegt Jean-Luc, terwijl hij te dicht met zijn gezicht het mijne nadert. Hij beantwoordt nu pas mijn concrete vraagstelling van daarnet.

‘Maar voorheen allicht jaren?’ veronderstel ik.

De spelkampioen glimlacht bevestigend. Roze bewolking kleurt zijn gezicht, met uitzondering van de percelen waar kingewas wordt gekweekt. Hoeveel keer is hij niet tweede en derde geworden? Hoe vaak niet delft hij – nog altijd – het onderspit tegen de grijze meneer Dhacens, die ook op nationaal vlak excelleert en diverse keren het ereschavot mag beklimmen? Die hier vanavond gelukkig niet ten tonele is verschenen?

Eindelijk bereiken de deugddoende nevelen van de whisky mijn brein, waar zich ook al wijnaroma’s hebben genesteld.

PowerPoint presentatie. Dim de lichten. Erasmus schreef aan het eind van zijn Lof der Zotheid enkele zinnen die gingen over tijdens het drinken iets zeggen en gelukkig zijn dat je dat later weer vergeten kunt, of zoiets, zijn exacte woorden ontsnappen me momenteel, althans in de goede volgorde. Ik ben ze vergeten. Ik ben gelukkig. Einde PowerPoint presentatie. Licht.

Jean-Luc maakt plotseling slagzij, struikelend over een van de fauteuils die in de hal staan. Als een dronken ledenpop kantelt hij weg uit ons vizier. Lode en Claude zeulen zijn grote lichaam weer rechtop. Zijn glas dient bijgevuld te worden; de inhoud (zo die er al is geweest) blijkt ofwel verdampt ofwel verspild. Ook ik verleen enige houterige medewerking, onder tussen zelf een gulp whisky op zijn jas morsend, want ik heb mijn glas in mijn hand. Spellingnerds zijn stoethaspels.

Hebben ze in Amerika dan iets tegen liggende streepjes?

New Orleans. San Francisko. Saint Louis.

Er heerst weldra geen onderscheid meer tussen winnaars en overwonnenen. We vormen één gezellige spellingbende, min de afwezigen die ongelijk gehad hebben naar huis te gaan. Die wijn, die whisky: die hebben we verdiend, verdomme.

Jean-Luc bewaakt angstvallig zijn hoofdprijs, die op de fauteuil ligt waar hij daarnet overheen gekukeld is: de dikke Van Dale. Hij wijkt niet van diens zijde en wenkt zelf de hostess om verse scheuten heildronk. Hij verzet geen voet meer na zijn val. Hoeveel dikke Van Dales zou deze eeuwige tweede (maar vandaag kampioen) al gewonnen hebben met zijn spellingwedstrijden?

Drie fotografen hebben bij de prijsuitreiking zijn zielsgelukkige gelaat vereeuwigd. Ook de tweede en de derde prijs mochten op diverse foto's. Mijn vierde plaats volstond niet voor de eeuwigheid. Geen ereschavot. Ik was nochtans in de eerste vijf. Er kon wel even een groepsfoto af, die ze achter onze rug toch zouden deleten. *De grootste achteraan. Say cheese.* Jean-Luc met zijn 1 meter 87 als de scheve toren van Pisa vooraan.

Buiten klemt de duisternis het gebouw in. Wind giert en loeit over landerijen en door steden. Het alfabet sluimert in bibliotheken, scholen, huizen en dorpen. Hier is het alsnog springlevend.

Bestaat er zoiets als een dronken alfabet? Scheve letters? Kan het fonetisch schrift nevelen en vredige en vlezige articulatie weergeven? Een teveel aan welbevinden en roesmiddelen? Lijzigheid, slordigheid, overhaasting? Gestruikel en gestamel? Lamme lippen?

'BAKKES!'

Johan Hendrik van Dale was een schriel mannetje dat elke ochtend vroeg opstond. Vooraleer hij aan zijn beroemde Dikke begon, was er al veel werk verricht. En na zijn dood gingen de werkzaamheden onverdroten verder, door zijn leerling Jan Manhave. De magere Johan Hendrik werd de naamgever van de bekende Dikke.

'Ben je al eens in Sluis geweest, Jean-Luc?'

'Eh... ja.' *(Niemand van de spellingidioten maakt hier een opmerking over seksshops. Typisch).*

'Voor een eerbetoon aan de Dikke, hé', verduidelijk ik.

'De Groene is heel wat dunner hé, ha ha.'

'Ik zou... '

Met een onverwachte houterige tolbeweging draait Jean-Luc Versingel nu eensklaps om zijn eigen as (we vrezen even dat hij andermaal wil vallen) en laveert tussen de *diehards* door naar de toiletten, hier en daar mensen aanstotend, als een balletje in een flipperkast. Hij heeft zijn glas meegenomen. Zijn Dikke Woordenboek blijft nu onbeheerd achter.

'Wauw: die laat er geen gras over groeien, zeg!'

'Nee, alleen schaamhaar.' *(Dus toch eindelijk een mop met een baard).*

'Hi hi hi.'

In deze poel van ellende word ik plotseling overmand door een grenzeloos gevoel. Ik verlang eensklaps grondig naar een herontmoeting met Liesbeth van Ginneken uit Rotterdam en

Gea Koevoets uit Leeuwarden, beiden beeldend kunstenaars. Ik mis dat vlakke land.

Zijn het de Friese landschappen van Gea?

Zijn het de Rott'damse hotelkamers van Liesbeth?

Is het de oneindige droefenis van Vlaanderen op een maandagavond die reeds te ver gevorderd is?

Ik tol op mijn beurt ook om mijn eigen as en verdwijn zonder boe, bah, dubbelpunt of uitroep-teken in de avond. Boomkruinen zieden; struikgewas schuimt. Ik plas in het wilde weg en kruip juichend achter het stuur van mijn auto, mijn kooi van Faraday.

Van de klakkeloze letteren en de woede der leestekens, verlos mij, o Heer.

Een beeld zegt meer dan... blablabla...

Ik moet mezelf dwingen het station links te laten liggen ('Een ticket naar Harlingen') en de neus van mijn auto richting thuis te volgen, waar ik terstond mijn e-mailverkeer activeer.

Rotjeknor en Leeuwarden ontvangen avondpost.

'De vierde plaats,' deel ik mijn vrouw mee. 'In de eerste vijf.'

'Dat ruik ik,' zegt ze.

Regen tokkelt met een vast percussiepatroon op het dak. Dit moet een dinsdag zijn. Het is acht uur. De huistelefoon zoemt. Dat is heel uitzonderlijk. Wie raadpleegt nou nog telefoongidsen? De net-nietwinnaar van de spellingwedstrijd van gisteravond belt.

'Heb je het al gehoord?'

'Wat zou ik al gehoord moeten hebben? Het is pas... '

'Jean-Luc is dood.'

'He?'

'Jean-Luc heeft zich in zijn eigen tuin opgeknoopt.'

'Dat meen je... '

'Ja ja: vanochtend vroeg. Ik werd opgebeld door de politie. Zijn vrouw... De politie... '

'Maar potverdorie toch... Hoe kan dat nu?'

'Aan een boomtak.'

'Ik bedoel... '

'De tak van een boom.'

'Ja ja.'

'Ze zullen jou ook nog bellen.'

'Wie?'

'Wel: de politie.'

'Mij??'

'Jij was toch vierde?'

'Ja... maar...'

'Wij waren toch de laatste getuigen van zijn leven op aarde?'

'Maar hoe is dat nu zo plots... '

'Ja ja... '

'De tak van een boom?'

'Een boomtak.'

Zoals blijkt, enkele uren en gesprekken later: spellinglaureaat Jean-Luc Versingel heeft zich met behulp van een stoel, een touw en een boomtak 's ochtends vroeg het leven benomen, in zijn eigen tuin.

Zoals blijkt, enkele dagen en vele gesprekken later: hij was die ochtend vroeg opgestaan, nadat hij de avond ervoor laat thuisgekomen was. Zijn vrouw dacht dat hij eruit moest om te plassen. Dat bleef maar duren. Na een halfuur was hij nog niet terug. Toen ging ze naar beneden en keek ze door het venster.

De regionale zender heeft er een kluif aan. Zij hebben immers het wedstrijd dictee georganiseerd. Er worden ook verhalen verteld.

Uit 'goede bron': hij leek in bidhouding tegen de boom te leunen.

Uit 'goede bron': het touw lag al geruime tijd gereed.

Uit 'goede bron': hij zou ooit gezegd hebben: er zal veel volk zijn op mijn vijftigste verjaardag.

Ik denk weer aan Surplace. En diens bidhouding. Waarvoor danken deze zelfdoders in hemelsnaam hun god?

Jean-Luc Versingel wordt op zijn vijftigste gecremeerd, na een begrafenis waar vooral onbegrip heerst. Zijn doodsprentje wordt verdorie nog ontsierd door een spellingfout, maar alleen de specialisten zien dat. Er ontbreekt een liggend streepje in zijn voornaam.

'Jean-Luc, met streepje,' denk ik, terwijl ik zijn gedachtenisprentje vooraan op ga halen, een muntstuk in de schaal leg, in het voorbijgaan even zijn kist aanraak en me dan met poten en kloten weer de Aloysiuskerk uit rep. Jean-Luc Versingel is nu definitief doorstreept. Mis-

schien is hij al in gesprek met Rik Wostyn. Tourettepatiënt ontmoet stotteraar.

Ik heb mijn blikken niet over de stoelenrijen laten zwenken op zoek naar spellingspecialisten.

Ik heb zijn vrouw niet gezocht of gevolgd, ook niet toen zij naar voren werd geleid.

Ik heb met mijn bakkes afwisselend naar een oneindige verte en naar de grond gestaard.

Ik heb in bidhouding de rituelen ondergaan.

In de latere namiddag hoor ik het PING! van binnenkomende mail.

Liesbeth heeft wellicht uren aan haar laptop doorgebracht. Ze zendt me een overzicht van haar leven de laatste vijf jaar. Daarin speelt een mythomane man/minnaar de hoofdrol.

Momenteel ligt hij te sterven in een Belgisch ziekenhuis, als slachtoffer van een criminele overval of afrekening, maar dat is niet eens zeker. Er zijn zoveel leugens in zijn leven als er haren op zijn kop staan. Haar verhaal is een nachtmerrie bij klaarlichte dag.

Gea blijkt onlangs door een galerijhouder in Amsterdam financieel geplunderd te zijn. Ook de lokale kunststichting waar ze tot dan toe mee samenwerkte, heeft haar via kleine lettertjes en door slechte afspraken een som geld afhandig gemaakt. Ze wil als troost een week lang door de stad zwerven, allerlei slechte oude gewoontes weer oppikkend. En of ik zin heb om daarbij te zijn.

Sommigen moeten eens goed op hun bakkes krijgen, van iemand met stevige poten en kloten aan zijn lijf. Meer heb ik niet te zeggen: de *tirette* van mijn mond is tot nader order dicht.

Het is de eindstreep van alle woorden. Ik gedenk Surplace en Jean-Luc Versingel, de dode biddenden.

'Schaak!' roept Wilma opgetogen.

V-dag

Weer is een jaar verstreken. Zoals ik niet lang geleden op een elektrische fiets naar het Lindenhof in Zürich fietste, zo begeef ik me nu op mijn vouwfiets naar de Veemarkt in Kortrijk. Gisteravond woedde een korte hevige storm in mijn lage streek. Dakpannen zeilden door de lucht; glasscherven perforerden gewassen. De plaatsvervangend gouverneur van de provincie verscheen met een rouwkop op televisie. Vandaag is het zwerk met uitgesproken babykleuren behangen: roze en blauw. Het is bladstil, en kouder dan voorheen. Wat verdient de

voorkeur: te sneuvelen onder een omgewaaide beukenboom in West-Vlaanderen of verscheurd te worden door een Indische leeuw in Zürich? Het is hangen of wurgen. Het is Sylvia Plath of Stefan Zweig.

'Vandaag, nu het grote noodweer haar allang verwoest heeft, weten we eindelijk dat die wereld van zekerheid een luchtkasteel is geweest. Maar toch, mijn ouders hebben erin gewoond als in een huis van steen'.

Onlangs hebben wij, 800 000 gedupeerden, spaarders bij de vereniging (met staatsgarantie) Arcopar, ons verenigd in de AAP, de Anti Arcopar Partij. We verloren in de periode van de bankencrisis allemaal ons spaargeld door de hebzucht, het geklungel en het bedrog van diverse betrokkenen. Dikhuiden sjoemelden met onze centen. We kregen niets daarvan terug, en we hebben er recht op. Vandaag zijn er per provincie betogingen gepland. We roepen op om bij de eerstvolgende verkiezingen niet voor de hypocriete CD&V te stemmen, de christendemocratische partij. Die is via de gelijkgezinde vakbond ACW politiek verweven met Arcopar. De oplichters moeten in die hoek gezocht worden.

De betoging in West-Vlaanderen vertrekt hier op de Kortrijkse Veemarkt over een uur.

Ik stal mijn fiets tegen hetzelfde stadsboompje als een jaar geleden en ga op dezelfde bank zitten. Ik herken patronen. Er zijn weer wat samenscholingen. Maar die zien er minder multicultureel en allochtoon uit dan gewoonlijk op deze plek.

e4, c5

Pf3, d6

d4, c x d4

P x d4, Pf6

Pc3, g6

Le3, Lg7

f3, Pc6

Dd2, 0-0

Lc4, Ld7

Dat zullen we nog wel eens zien!

Schuinsmarcheerders!

Kijk voor je uit, lijnrechtters!

Leve de tango!

Oe! Oe! Oe! De processie van Echternach!

Wit begint.

De politie is verleden week langs geweest bij mij thuis. Een delegatie van twee man.

‘Heeft meneer Versingel nog iets speciaals gezegd?’

‘Jean-Luc zei voortdurend speciale dingen.’

‘Hoezo?’

‘Hij had tourette.’

‘Eh?’

‘Een aandoening. Je flapt er zomaar schunnigheden uit. Hij dus ook. Soms.’

‘O, ja. Een soort van stotteren?’

‘Het is verdomme al de tweede kennis van mij die in hetzelfde jaar door een lasso van hoogerhand gevangen wordt.’

‘Een lasso van wat?’

‘Meneer is schrijver, hé maat.’ (*De kwade en de goede smeris*).

‘Een soort van hakkelen?’

‘Hij bedoelt... ‘

Ik loop niet graag mee in betogingen. Als student was dat oké. We gaven de flaminganten op hun bakkes en kregen zelf de knuppels van de politie en de Vlaamse Militanten Orde tegen onze ribben en ons sleutelbeen. In die tijd leerde ik een slagwapen fabriceren door de grootste en meest Vlaamsgezinde krant, de Gazet van Antwerpen – bij voorkeur de dikke weekendeditie –, diagonaal op te rollen, in tweeën te vouwen en die enkele minuten in een emmer water te dompelen. De vijand kreeg slaag met zijn eigen propaganda. Slagvaardigheid gegarandeerd. (Toen was Matthias Pöhm nog een tenger virus). Mijn latere betogingen deden zich voor in het kader van het hoger onderwijs, waar ik als docent in de lerarenopleiding werkzaam was. Voor een optocht van schoolvossen (al die vakantiedagen op een rij!) had echter niemand sympathie. Ik sjokte schutterig mee door Brugge, Brussel, Gent, Kortrijk en Mechelen, droeg nooit ofte nimmer een bord, spandoek of karton en hulde me evenmin in zo’n afgrijselijke rode, blauwe of groene vuilniszak. Ook voor de Anti PowerPoint Partei zou ik nu niet op straat komen. Ik ben niet ter aarde besteld om de Belgische voorzitter van de APPP te worden. Liever zou ik er de pamfletten voor schrijven. Tiens: misschien moet ik overwegen ontslag te nemen. Ik heb me verder niet meer geüpdatet omtrent Pöhm en de

zijn na onze avonturen in Zwitserland.

De Veemarkt loopt nu halfvol. Dit wordt dus een provinciale betoging van financieel gedupeerden. Als schapen zonder wol gaan we blaten aan de gesloten stallen van de geldverdieners. Ik vraag me af wat de vele immigranten en expats die hier graag op deze Vlaamse plek rondhangen er van denken.

Mensen zonder papiergeld, ha ha ha!

De betoging zet zich in beweging.

Ik niet.

Iets in mij belet me van de bank op te staan.

Ik kan het niet.

Ik zie Surplace bidden tegen een boom.

Ik zie Jean-Luc Versingel bidden tegen een boom.

Ik zie Luc Lepla aan zijn zestienduizendste sigaret sleuren.

Ik zie de silhouetten van de bankgebouwen in Zürich.

Het heeft geen zin.

There is nothing to see here.

Oe oe oe!!

Nadat de betoging via de St.-Jansstraat verdwenen is, en het rumoer wegebt, hup ik op mijn fiets en rij tweemaal het hoekje om. Weldra zit ik in de St.-Georges achter een Guinness uit de fles, balpen en moleskine schrijfboekje in de aanslag.

Eerst sms ik Lore nog even: *Guinness is good for me.*

De stukken zijn geofferd. Surplace, Jean-Luc.

De koningin is thuis.

Straks zoek ik breinmeid Wilma weer op.

Schaak, maat, maar nog niet mat.

Het stuk is nog niet gespeeld.

Gelukkig Nieuwjaar.